

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectori.

Nr. 13.

Brasiovu 15. Iuniu 1868.

Anulu I.

Din datinele vechi ale Transilvaniei.

Acela carele voiesce a petrunderi in istori'a generatiuniloru trecute si a judeca dreptu faptele loru, este necesitatu a'si aprinde mai multe candelé si faciú, pentrucá se nu órbece si se nu cadia prin intunecime. Este o aksioma a tuturoru istoriografiloru, ca prea adesea cate o cauza mica are efepte fórté mari. Acésta aksioma se póte ilustra cu miú de ecsemple. Nu odata s'au subjugatu tieri, s'au resturnatu staturi, s'au estermínatu popóra intregi numai din cauza, ca de ecs. religiunea nu ertá cá se stea la bataia in dile de serbatóre, séu in lun'a plina, séu in lun'a scadienda, éra alte ori pentruca regele séu comandantele se imbetase, ori ca la órele de periclu tandalea pe la vreo femeia in gineceu, séu ca a incalecatu pe unu armasariu turbatu, care l'a trantitu tocma in fervóra bataliei, cá pe unulu dintre principii Transilvaniei (Ioanu Kemény). Mai departe este sciutu asemenea, cumca modulu vietuirei, referentiele sociali si familiari, datinele eredíte din mosi de stramosi au cá si legile positive politice, cá si dogmele religióse, cá si ritulu, o decidetoria inriurintia asupra destinulu popóraloru. Toti acesti factori considerati la unu locu au concursu in modulu celu mai pronunsiatu, pentrucá Transilvani'a si partile ódinióra incorporate cu ea incependu dela Lugosiu pana la Oradea si pana la Muncaciú, se ajunga, séu vorbindu mai corectu, se remana acolo unde o vedemu, adica inapoi'a tuturoru tieriloru europene din apusu si miédiadi, afara de Neapole cu Sicili'a si de Galiti'a.

Voindu a ne pregati si mai departe la cercetarea si alegerea documentelor istorice, credem ca trebuie se permitem si unele cunoscintie mai virtosu despre datinele si modulu vietii acelor clase de ómeni din acésta tíera, in ale caroru mani fusese depusu destinulu ei, dela a caroru purtare a depinsu mai multu conservarea séu ruinarea si inmormentarea ei. Cei mai geniali istorici ai tuturor timpurilor au trasu in sfer'a activitatiei lor descrierea datinelor si preste totu a vietii sociale, ba multi din ei au mersu mai departe, pentruca voindu a strabate la adeveratele cause ale evenimentelor istorice, au intratu chiaru in viéti'a privata a persónelor insarcinate cu rolele principali, precum au facutu unu Plutarchu, unu Tacitus, unu Syetonius si o multime alti, caroru nu lea fostu scârba a descrie pana si cele mai scarnave bestialitati si tóte spurcatiunile vietii private ale imperatoriloru si altoru barbati de statu. In timpurile nóstre nu suferu asia ceva unu felu de convenientia reciproca, cum si civilizatiunea crestina si moderna, éra legile celoru mai multe tíeri europene pedepsescu aspru descoperirile misterialor vietii private, pre catu cutari persóne se afla in viéti'a, dupa mórtea loru inse ele inca cadu in dominiulu istoriei, séu incai in alu cronicelor scandalóse, cá si evenimentele mari.

Celu ce nu va cunósce datinele boierimei si ale curtiei domnitórie din secolulu alu 17-lea, nici odata nu va fi in stare de a'si esplica pe deplinu caderea atatu de trista a Transilvaniei. Eca principal'a causa, pentru care ne indemnaramu a reproduce aici pre scurtu cateva trasuri din datinele si viéti'a sociala a vécului alu 17-lea asia, precumu se afla ele consemnate de cronicarii Petru Apor si Michailu Cserei.

Iucepemu dupa Apor cu

Titulaturele.

Se pare ca bół'a titulatureloru in acésta tíera a fostu epidemica cá si in Ungari'a, éra acea epidemia s'a straplantatu incóce mai virtosu din Ungari'a. Dupa batali'a lui Radu-voda cu Moise Székely, in care acesta inca remase mortu pre campulu Brasiovului (17. Iuliu 1803), pe unu singuru agru se aflara patruspreiece grafi si „nagyságos urak,“ adica titulati cu „mari'a ta.“ Dela 1605 incóce, adica dupa scóterea nemtilor din tíera, numerulu grafilor si alu mariloru cadu successive, pana candu in copilaria lui Apor, adica in dilele lui Mich. Apaffy I., abia mai remasese unu grafu, éra „marfi“ vreo diece.

Adica politic'a de atunci a Vienei era, cá pe familiile aristocratice se le mai desbine si prin titlature, facendu cá se se inganfe care de care mai multu si se credia ca unele sunt mai nobile decatu altele. Din contra principiloru pámenteni nu le placea cá familiile boieresci se'si pórté nasulu prea susu, pentru cá se nu li se destepete asia curendu poff'a la tronu.

Dupace partit'a nemtiésca a boieriloru apucà pe deasupra partitei turcesci si inchinà tíer'a imperatului Leopoldu I., ministrii, generalii si consiliarii aceluia, éra in fruntea loru cardinalulu Kolonich iute induplecara pe imperatulu, cá se incépa a imparti barbatesce la titlature. Pe Michailu Teleki, celu mai mare ministru alu lui Mich. Apaffy, ilu facura comite alu imperiului romanu, pentruca insielandu pe bunulu, inse betívu lu Apaffy, inchinase tíer'a la nemti fara mari greutati. In acelu rangú perí apoi Teleki in batali'a dela Zernesci. Curendu dupa aceea se mai facura grafii Laurentiu Pekri, Lad. Gyulaffy, Georgie Banffy, familiile Betlen, Kálnoki, Petki, Mikes, éra baronu se facú greco-romanulu Michailu Sava, ca era prea bunu intrigantu si omu bogatu, totuodata se renói vechiulu barónatu alu familiei romanesci Iosika, perdutu de candu si cancelariulu Stefanu Iosika isi perduse capulu in dilele desiuchiutului principe Sigismundu Bathori. De aici incolo, adica dupa mórtea lui Apaffy si pana la 1704 séu la insurectiunea lui Franciscu Rakoczi si a curutiloru sei, s'a implutu tíer'a de grafi si baroni, incatu precumu observase totu cronicariulu Apor, tóte veniturile tíerei nu era de ajunsu, pentru cá se'ti tiena si ingrasie pre toti. Se intielege deci, ca trebuea se fia între acei grafi si baroni unu mare numeru de aceia, caroru astadi in Ungari'a li se da curiosulu titlu de patrariu séu si optariu de magnati, adica sarantoci, prin urmare prea ne'ndestulati cu starea loru. De aici éراسi este invederatu, ce usioru era cá se castige cineva pe asemeni ómeni ticalosi pentru un'a séu alt'a dintre partite, pentruca totulu se intórcea pre langa „Cine da mai multu?“

Voindu a ne infatiosia si mai chiaru pericolulu titlatureloru din acelea timpuri pentru „patria si libertate,“ care era simbolulu curutiloru, se cuvine se aflamu totu din cronicari, ca ce'si imaginá ei pre la finea secolului alu 17-lea sub numele unui grafu séu comite. Éca unele ecsemple. Grafu fusese odinióra, adica între anii 1510—1540 Ioanu Zapolya, carele fripsese pe Georgie Dozsa in tronu de feru, dandu apoi friptur'a de omu cá se o manance capitaniu celui friptu, si ca-

rele a chiamatu pre turci in Ungari'a, pentrucá se'i ajute la tronu si coróná dicendu, ca déca domnitorii crestini nu voiescu se'lu ajute, elu dieu va intra in aliantia cu satan'a, precumu a si intratu si 'ia remasu credintiosu pana ce a peritu.*) Acelu Zapolya cá grafu avuse vreo patrudieci de fortaretie in posesiunea sa. Grafu era Valentinu Homonnai, carele singuru avea óste aprópe cata era si a principelui Transilvaniei. Grafi era Batorescii, carii isi intretienea armatele proprie. Éra in diumatatea adóu'a din sec. alu 17-lea se pare ca grafulu celu mai de frunte fusese Stefanu Aporu. Acelu omu avea numai optudieci si patru castróne (blide) si totu atatea farfurii (talere) de argintu, gróse cá si cele de cositoriu, éra elu si soci'a mancá cu linguri de auru, éra farfuriile pe care venea mancare, erá patrate si in dimensiune cá de doi policari aurite. Avea unu recitoriu de vinu, auritu cá de unu palmacu, atatu de mare, incatu ai fi pututu scalda in elu unu copiasiu de siese ani. Acelu Apor facea in diferite tînuturi ale Transilvaniei numai semenatura de tómná cinci mii trei sute galete; numai grau i se facea pana la 28 mii de clai. Vinu avea mai multe mii de vedre, din care apoi si mai daruia cate patrudieci cincidieci de buti, ca n'avea ce se mai faca cu elu. Vitele cornute si copitate abea le putea numera. La tergulu Mediásiului cumperá cate siese siepte bucati panura de Anglia, pe care o impartia la ciocoi si la argatii sei, precumu đaruiá si din vite. Avea optudieci pana la un'a suta ciocoi si sierbitori. Vestmentele nóua le purtá numai cate trei séu patru luni, apoi le daruia totu la curtenii sei. Bucate se ferbea atatea, in catu dupa ce se saturá toti óspetii si toti ciocoi si argatii, apoi restulu ajungea la canii domnesci, ogari, capai etc. cu prisosintia. Fiinduca Apor stá cu totulu sub influenti'a iesutiloru si tienea cu nemtii, atatu curutii lui Emericu Tökölyi, catu si mai tardiu ai lui Franciscu Rakoczi l'au depredatu si despoietu preste totu pe unde numai au pututu pune man'a pe averi de ale lui, luandu'i totu, bucate, vinuri, vite, auru, argintu scl.; cu tóte acestea lui Apor totu ii mai remase avere atatu de colosala, incatu numai in dispusefiunea iesutiloru lasà prin testamentu un'a suta dóuadieci mii fiorini, éra veduvei si altoru consangeni le remasera sume si mai mari decatu a fostu cea lasata in grija iesutiloru.

Am statu mai multu la grafi'a lui Apor. Caus'a este, ca

---

*) Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo.

acésta famili'a stravechia secuiesca luase multa parte la actele unirei bisericeii romanesci din Transilvani'a cu biserica Romei, in ce modu, se scie de airea. De alta parte rapacitatea acelui boieriu inca e descrisa chiaru de unii colegi ai sei si pastrata pentru posteritate.

Ospetiele si bucatele.

Mai de multu caféo'a, céulu, ciocolat'a, rosolulu nu era cunoscute de locu, ci acestea beuturi fusera aduse succesive prin nemtii si valonii lui Leopoldu I.; numai caféo'a era cunoscuta dela turci cá négra, ci fórte raru beuta. Cá beutura boierésca la dejunu apucase a se incuiba de mai nainte vinarsulu curatu sub numire de aqua vitae. Se mai ferbea pe atunci in Brasiovu nesce apa de scortísioara. De acésta si vinarsu bea demineti'a nu numai boierii mari, ci si jupanesele séu cocónele mariloru sale, pentruca ambele acelea beuturi se considerau cá beutura de lusu. Dreptu ca vinarsulu si inainte cu dóua sute de ani imbetá pe ómeni intocma cá si in dilele nóstre; ci acésta calitate a lui nu gená pre nimeni, pentruca beti'a se luá mai multu de bravura, precumu observa cronicarii cu cea mai mare naivitate. Iupanesele mai prepará vinarsulu si cu miere si cu smochine, aprindiendu'lu intr'unu castronu. Cocónele mari avea cate o scatula de butelci, in care pastrá beuturele de lusu. Barbatii se ospetau demineti'a si cu pelinu, adica cu vinu amaru preparatu, piscatoriu si tare. Preste totu vinurile din patria se bea in catatimi spaimantatórie.

Inainte cu doi secolu bucatari'a francésca si nemtiésca nu era cunoscuta de locu in Transilvani'a. Mancarile boieresci de lusu era: siunca cu hrénu, curechiu cu carne de vita, de gâsca, séu cu slanina (lardu), érn'a carne de porcu, carne de vita cu pasatu, cu urezu, cu morcovi, cu petrenjei, cu mazare, zama de gâsca, gaina fripta, séu cu cépa, cu otietu, cu lardu, mazare cu lardu friptu pusu deasupra, éra mazarea nu se mai stracurá de apa, nici se curatiá de hóspe, uneori o ferbea cu carne de porcu; éra carnea de berbece se gatea cu tarconu si cu otietu, séu cu cepsioara rosia (arpagicu), care era bucat'a cea mai placuta a lui Mich. Teleki si a lui Stef. Apor; epure cu zama négra, sciuca cu hrénu séu cu zama sura. Zam'a acra numita a cosasiloru, cu carne de vaca séu de porcu, cumu si curechîulu trecea pe atunci de bucate boieresci de onóre. Untu nu se punea in nici o friptura, numai in pasatu se punea la mediulocu, apoi in colaci (cozonaci), in coca, placinta, scovarda.

Caperele (capparis) se puneá in tóte bucatele cá dresuri, adica precumu se pune astadi piperiulu, scortísior'a etc.

La boieri nu se vedea mese rotunde, ci numai patrate, de acelea care se tragu. Mesele stá de catra parete, éra alaturea era bance séu lavitie, din afara inse scaune cu bratie. Prandiulu era la 10 óre, precumu este pana astadi datin'a tieraniloru in dile de serbatóre dupa esirea din biserica, éra cin'a se puneá sér'a la 6 óre. Inainte de 10 pacharniculu asternea mas'a, la loculu de frunte puneá unulu séu dóua farfurii si vreo dóua linguri de argintu, mai incolo pe tóte farfuriile pane, le puneá inse pe masa numai dupace le venea ospetii. Cutíte nu se puneá, ci trebuea se'si aiba fiacare téc'a sa de cutíte, pe care o purtá la brúu, inse dinapoi, éra nu cá tieranii nostrii. Iupanesele inca purtá cate un'a téca cu cate dóua cutítasie si un'a furculitia. Linguri nu se prea vedea, ca bucatele se facea mai totu scurse, éra déca era zama, era buna si lingur'a de lemnú séu de cositoriu. Farfuriile boieresce in timpurile vechi era mai tóte de lemnú, mai raru de cositoriu. Numai din dilele lui Apaffy au inceputu a se latí cu totuadinsulu farfuriile de cositoriu. Apor ne spune despre boieriulu Ioanu Haller, ca atatu îi placeá a manca de pe talere de lemnú, incatu si dupace se intinsese mod'a celoru de cositoriu, elu totu isi facuse unele mici de lemnú, pe care le puneá in cele de cositoriu. Pana in dilele lui Apaffy, séu adica pana la venirea nemtiloru, nici unu boieriu mare nu ar fi eutezatu se manance din farfuria de argintu, care era prerogativa rezervata principelui.

Dupace se puneá bucatele pe masa, mai anteiu esía boierii in sal'a de mancatu, acestora le urmá iupanesele maritate, apoi veneá si fetele, acestea inse conduse de unu ciociu betranaticu cá unu feliu de Hofmeister. Naintea mesei se spalá, éra acea spalare mergea adesea cu atatea formalitati, complimente si inbiëturi, incatu li se recea si bucatele. Mai tardú inbiëtulu se prefacuse intr'ó rivalitate fórté uritiósa de rangú. Dupa spalare pop'a binecuventá mas'a. In fruntea mesei siedea un'a iupanésa mai de rangú, éra iupanu-gazda ocupá locu iu cód'a mesei. Care din ce bucate voiá, din acelea luá, precumu este datin'a tieraniloru in mai multe tienuturi. Beutulu se incepea cu pelinu, pe care argatii ilu puneá dinaintea boieriloru in olisióre de lutu, ca de carafine si pachara nu era vorba. Numai iupanesele gustá vinulu din cate unu pacharu de argintu. Pe la adóu'a bucata, adica pre candu boierii avea datin'a de a se pune pe betíá, vinulu se aducea pe masa cu óle de cate

doua trei cupe, séu in cupe ceruite din Segisiór'a. Fiacare 'ti apucá ó'la cu ambele mani si asia isi udá inghitiórea pre catu avea pofta, apoi dá ó'la mai departe. Dela póme inainte vinulu se aducea separatu pentru fiacare beutoriu in cate un'a olcica rosía de Almasiu, séu de cele bulbucate de Ear'a, séu in cupsióre ori canitie de Seghisiór'a, totu ceruite. Curiosu lueru, ca pana la venirea nemtiloru in Transilvani'a era rusine se bea cineva vinu vechiu, ci tocmá din contra, vinulu nou era pentru domni, éra celu vechiu pentru ciocoi, ba inca si aceia se ferea de elu. Sticlari'a (glajaria) era la Porumbacu, éra cristalulu se aduse in Ardealu mai anteu la 1686 din Germani'a; éra pana atunci numai marii'a sa principele tierei avea vreo 12 pachara de cristalu aduse dóra din Poloni'a cá de raritate. De aceea Petru Apor uitandu de nebunesculu lucsu alu unchiuseu Stefanu, isi bate jocu de lucsulu introdusu pe timpulu seu, adica dupa asiediarea nemtiloru in tíera.

Aici ar fi loculu cá se vorbimu si despre betiile boieresci, dela care au fostu adesea conditionate afacerile si destinurile patriei nóstre; betiile inse ni le pastramu pre candu vomu avea a face cu ospetiele mariei sale principelui Mich. Apaffy.

(Va urma.)

G. Baritiu.

Tesauru de monumente istorice.

(A se vedé Nr. 12).

Intru intielesulu celoru impartasite in Nr. tr' despre Tesaurulu, séu adica colectiúnea de documente, intreprinsa de dn. dr. A. Papiu Ilarianu, lasamu se urmeze tabel'a sinoptica a celoru trei tomuri esite pana in anulu trecut. Cu atata punemu in stare pe o lectoriu numai de a cunósce pe ce cale manecá dn. Ilarianu catra deschiderea fantaneloru istorice, de aci incolo inse oricare voiesce a se folosi de acelea documente in modu practic, va fi constrinsu firesce a le castiga si a le citi.*)

Éca tabel'a celoru trei tomuri:

Waltheri Res gestae Michaelis Moldaviae Palatini. (Faptele lui Michaiu, Domnulu Tieri-Romanesci, de Walther).

*) Ce pecatu cá mai tóte cartile tiparite in Romani'a sunt focu de scumpe. Tesaurulu costa cate 1 tomu pentru Bucuresci 2 galbeni, pentru tienuturi 2 galbeni 4 dóuadieceri, éra pentru Transilvani'a etc. numai 10 fl. in valuta austriaca, prin urmare trei tomuri 30 fr. v. a. Fiacare tomu este cam de 400 pagine 4° micu, charthia subtire si necleita, litere garmond cam tocite. Carti de marimea unui tomu din Tesauru aru costa la noi celu multu cate 5 fr. v. a.

Adunarea din Brasiovu a Societatei literare din Transilvani'a si Discursulu dlui I. Puscariu, despre importanti'a documenteloru nobilitari ale familieloru romane din Transilvani'a.

Gramatic'a lui Sincai si epistol'a lui catra Ioane de Lipszky.

Credulu din Catechismulu romanescu, tiparitu in Rom'a la 1677 cu litere latine, de Vito Pilutio.

Bisselii Michael Vallachiae Waywoda. (Michaiu, Domnulu Tieri-Romanesci, de Bisseliu) si epistol'a facsimilata a lui Michaiu W. din 4 Februaru 1600 catra Sigismundu, regele Poloniei.

J. Aug. Thuani, Historiarum sui temporis libri CX, CXIV, CXV, CXIX, CXXI, CXXII, CXXIV, CNXVI. (Istoriele timpului seu de I. A. Thuanu).

Memorialulu lui Michaiu Voda catra Rudolfu Imperatu.

Σταυρινος, Ἀνδραγαθειαις τοῦ Μιχαήλ Βοεβόδα. (Vitejiele lui Michailu Voevodu, de Stavrinus).

Μαρθαίω, ιστορια τῆς Οὐγγρο-Βλαχίας. (Istori'a Tieri-Romanesci de Mitrop. Mateiu).

Chrisóve domnesci: 1) Cartea de dania a lui Ionu Nicolae Petrascu Voevodu catra beseric'a S. Nicolae din Scheiu de langa Brasiovu la 1602.

2) Cartea de judecata a lui Ionu Constantinu Sierbanu Voevodu, prin care se desfiintieza dani'a lui Petrascu Voevodu. 3) Cartea de dania a calugaritiei Theofanei, mum'a lui Michaiu W. catra monastirea Cozia la 1603. 4) Chrisovulu lui Ionu Radulu Voda, intaritoriulu daniei facute de Michaiu Voda monastirei Bistritia la 1604.

Petre mormentale: 1) Pétr'a ce a fostu pusa la capulu lui Michaiu Voda, in beseric'a monastirei Délulu. 2) Pétr'a mormentala a calugaritiei Theofana, maic'a lui Michaiu Voda.

Ioppecourt, Histoire des troubles de Moldaue. (Istori'a turburariloru din Moldavi'a, de Ioppecourt).

Lugubre Monumentum Annae Mavylownae. (Monumentu lugubre la mormentulu Anei Movila).

Okolski despre Movilesci.

7 Documente Ms. din bibliotec'a contelui Dzialynski din Kornik in Posnani'a. Chronografulu Tieri-Romanesci de Dionisie Eclisiareulu Ms.

Istorie a préputerniciloru Imperati Otomani de Iannache Vacaresculu. Ms. Conдика din dilele Mariei sale Ionu Costandinu Alexandru Ypsilantu voevodu, in care se trecu numai fermanuri, chrisóve etc. Ms.

Conдика din dilele Mariei sale Ioanu Georgie Caragea voevodu, in care se trecu numai fermanuri, chrisóve etc. Ms.

Documente Ms. din archivulu secretu din Berlinu: 1) Petru Raresiu: Tractatulu si obligatiunile cu Ioachimu Electoriulu la 1542, precumu si alte documente relative, posterióre. 2) Documente relative la istori'a lui Michaiu V. 3) Documente relative la viéti'a si mórtea in ecsilu a lui

Ionu Georgiu-Stefanu W. 4) Documente despre Principele Radu Cantacuzinu.

Reichersdorf, chorografulu Moldaviei 1541.

Ant. Veranciu despre espeditiunea lui Solimanu in Moldavi'a asupr'a lui Petru si despre starea Transilvaniei, Moldaviei si a Tierei-Romanesci.

Ph. Avril, calatori'a prin Moldavi'a pre la 1689.

Anafora despre țigani dela 1766, comunicata de Pr. Al. Cantacuzinu.

Cetatea Troesmis, inscriptiuni de Laurianu.

Gorecki, resbelulu lui Ionu voda.

Lasiecki, Intrarea poloniloru in Moldavi'a cu Bogdanu Voda 1572.

Paprocki despre Ionu Voda, editiunea germana. 1576.

H. Kirchbach, Ivonias (disertatiune despre Ionu Voda), 1686.

Horja und Klotska, descrierea rescólei romaniloru din Transilvani'a dela 1784, de unu anonimu.

G. M. Umständlicher Bericht, relatiune despre turburarile dela 1784.

Sciri despre rescól'a lui Horia, culese de Nicu Balcescu din diarie franceze contimpurane, comunicate de D. A. Odobescu.

Acta et Relationes, acte si relatiuni despre rescól'a lui Horia, Ms. comunicatu de D. Al. Hurmuzachi.

Facsimile, portrete si desемne.

Subscrierea, precumu si unu fragmentu din tractatulu lui Petru-Raresiu, facsimilate.

Portretele lui Georgiu-Stefanu si Costantinu Sierbanu W., litografiate.

Chart'a Moldaviei dela 1541, dupa editiunea dela 1595.

Banulu lui Ionu Voda, litografiatu.

- 1) Silhuetele lui Horia, Closca si Crisanu impreuna cu sigilulu si insemnele lui Horia, dupa Cartea Horja und Kloiska.
- 2) Silhuetele lui Horia si Closca, dupa editiunea originala din colectiunea nóstra.
- 3) Silhuetele lui Horia, Closca si Crisanu, dupa editiunea originala din colectiunea nóstra.
- 4) Prinderea lui Horia si Closca, din colectiunile dlui A. Hurmuzachi.
- 5) Horia si Closca in inchisórea, din colectiunea dlui A. Hurmuzachi.

B i b l i o g r a f i a.

Scrierile mai nóua ale Dlui Ioanu Eliadu Radulescu.

Fecunditatea penei dlui Eliadu ajunse a fi proverbiala pentru populu romanescu din secolulu alu 19-lea.

Dilele acestea ne mai veni:

Unu fragmentu din Atheneulu romanu. Literatura-politica.

Discursu tinutu in conferinti'a din 10 Dec. 1867. 8° mare 24 pagine.

In altu Nr. ne vomu re'ntóree la acelu discursu, inse asia, ca ascultamu de consiliulu datu noua de dr. Vas. Popu inainte cu ani 30, cá se reproducemu in foile de dincóce din productele literarie care esu dincolo. Vomu face acésta cu atatu mai virtosu, cu catu ca totuodata ne aducemu aminte, ca dn. Eliadu ne dedese voia inca la a. 1839 a reproduce din scrierile dsale. Intr'aceea ne tinemu de a nóstra datorintia, cá se incunoscintiamu pe publiculu nostru, cumca din pén'a dlui Eliadu au mai esitu si parte s'au tiparitu, parte se afla sub tipariu urmatoriele carti:

Cursu de poesie generale.

Din acestu cursu anuntiatu de mai nainte esi de sub tipariu partea lirica, ce forma unu volumu de 30 cóle. Acest'a cuprinde materi'a urmátóree:

I. Despre geniulu limbeloru.

II. Tractatu de versificatiune moderna si antica: Mesur'a, rithmulu — Cesura, hemistipatru pana la diece silabe. — Endecasilabulu. — picióre séu pede, trocheulu, sambulu, dactyruulu, anapestulu. — Dithirambii, — Versificatia biblica.

III. Poema didactica.

IV. Saphice: La Venere. — La amanta. — Fragmentu.

V. Lamartiniane: Isolamentulu. — Suvenirea. — Sér'a. — Disperati'a. — Provedinti'a la Omuhaculu. — Ruga de séra. — Tómn'a. — Resbelulu. — Prunculu si betranulu. — Rug'a Pruncului. — Imnu la durere. — Poetulu murindu.

VI. Imitatiuni: Lamentu amorusu. — La Elvir'a, — Erato. — 30. Augustu. — La thermele lui Carolu IV. — Margherit'a. — Cavalerulu Togenburg. — Danubiulu in manie. — La Victoru Hugo.

VII. Têrgovescene: Cantarea diminetiei. — Poesia. — Ua nópte pre ruinele Têrgovistei. — Cutremurulu. — Fragmente. — Predioa la 1848. — Adio la patria. — Sant'a cetate. — Domnulu puteriloru.

VIII. Intime: Serafinulu si Cherubinulu. — Ua voce. — La Istru. — La Elen'a. — La Mari'a. — Primulu baciu. — Buchetulu de mirésa. — Portretulu. — La Schiller.

Doritorii se voru adresa la librariile Danielopulu si Ioanide si insusi la autorulu, piati'a Episcopiei. Pretiulu primulu volumu este de 10 lei nuoi, séu ua jumătate de Napoleonu. Cumparatorii isi lasa numele inscrisu si se indatoréza a lua si urmátóreele trei volume. Cartile nu se potu da desparechiate, éra pretiulu loru se respunde cu primirea fiacaruia volumu pentru subscriptorii din capitala, pentru cei din judetie se trimite valórea de 20 lei nuoi, séu unu Napoleonu deodata, la cererea primulu volumu, de nu voru fi subscrisu la corespondentii autorului.

Domnii abonati la fói'a „Trompeta Carpatiloru“ potu trimite valórea volumului I. de 10 lei nuoi si li se va trimite cartea.

Cursu întregu de poezii.

Acésta opera s'a pusu sub tipariu patru volume in octavo.

Pretiu lu facareia volumu va fi dela 8 pana la 10 romanati séu lei noiu dupa marimea volumului. Se va imparti la abonati in brosiure de cate ua jumata de volumu dela 12 pana la 15 côle.

Amatorii de a se prenumera voru subscie pentru oper'a întrega si pretiu lu va respunde in mai multe rînduri, la priimirea facariia brosiura dela 4 pana la 5 romanati, ce voru fi insemnati la scörtia.

Aceste patru volume voru coprinde materi'a urmatoria:

Volumulu I.

- I. Despre poesi'a lirica.
- II. Poesia didactica, poema intr'unu cantu.
- III. Despre regulele versificatiunei in genere.
- IV. Ecsemples séu modele de poesia lirica.
  - a) Saphice: 1) La Venere. 2) La amanta. 3) Fragmente.
  - b) Lamartiniiane: 1) Isolementulu. 2) Suvenirea. 3) Sér'a. 4) Desperati'a. 5) Provedinti'a la omu. 6) Laculu. 7) Tómn'a. 8) Resbelulu (din Prelude). 9) Rug'a pruncului. 10) Rug'a de séra. 11) Prunculu si batranulu. 12) Imnu la durere. 13) Poetulu murindu.
  - c) Traductiuni din poeti italiani: 1) La Elvir'a. 2) Lamentu amorosu (dela Vittoreli).
  - d) Din Athanasiu Christopolu: La Erato.
  - e) Originale: 1) Cántarea diminetiei. 2) Serafimulu si Cherubimulu.
- 3) La unu portretu. 4) La armat'a romana.

Volumulu II.

- I. Despre epice séu poesi'a epica.
- II. Regulele versificatiunii epice, ecsametu anticu. Endecasilabulu italianu. Alecsandrinulu romanu si francesu. Decapentesilabulu bizantinu.
- III. Ecsemples séu modele de poesia epica: 1) Cantulu séu cartea II. din Eneid'a. 2) Osianice, Fingalu, poema in siese canturi. 3) Canturile IV, V, VI si VII din Orlando Furioso (dela Arioste). 4) Cantulu VII din Ierusalemulu liberatu (dela Tasso). 5) Caderea draciloru, fragmentu epicu. 6) Michaida, dóua canturi, fragmentu epicu, 7) Christopolulu, tertia-rima dantesca. 8) Apocaliptice.

Volumulu III.

- I. Despre poesi'a dramatica.
- II. Scól'a disa clasica si scól'a disa romantica.
- III. Ecsemples séu modele de poesia dramatica: 1) Prometheu desmotulu (dela Eschilu). 2) Brutu (dela Voltaire). 3) Mahometu (idem). 4) Amphitriou (dela Molière). 5) Despre Aristophane si Molière.

Volumulu IV.

I. Poesii diverse. Despre oda: 1) O nópte pre ruinele Têrgovestei.
2) Cutremurulu. 3) Decembre 1842.

II. Despre elegia si satira:

a) Elegia: 1) Mórtea lui Carlov'a. 2) La unu poetu ecsilatu. 3) Ingratulu.

b) Satire: 1) Duhamelu. 2) Sióngherulu. 3) Tantalid'a. 4) Figaro si Don Pascale. 5) Dulcamara. 6) Siolcanu. 7) Fisiologi'a poetului.

c) Despre balada: 1) Sburatoriulu. 2) E luarea mintiloru si scîrsinirea dintiloru. 3) Cavalerulu Toggenburg.

d) Despre fabula, ecsemple: 1) Corbulu si vulpea. 2) Corbulu patîtu, vulpea pacalita. 3) Ciór'a si celelalte paseri, fabula in fabula. 4) Vulturu si buh'a. 5) Orologele lui Carolu V. 6) Foile si cãrbunele. 7) Cód'a momitiiloru. 8) Trandafiru cu Of in códa séu maceasiulu. 9) Muscele si albinele. 10) Areopagiulu bestieloru.

e) Despre poesi'a fugitiva: Epigrame, epitafe si alte mici poesii.

I. Eliadu R.

Din important'a publicatiune a dlui Dimitrie Bolintinénu a mai esitu de sub presa:

Stefanu Georgie Voda

séu

Voiu face Dómnei tale ce ai facutu tu jupanesei mele.

Drama istorica in cinci acte. — Pretiulu acestei brosiure este de 3 sfanti.

Unu diuariu observase in dilele trecute, cumca productele mai nóua poetice, adica dramele dlui Dim. Bolintinénu sunt cautatê camu reu de catra publiculu romanescu. In catu pentru noi ne luamu voia a face observatiunea nóstra colegiala, ca pe aici pana astadi nu s'a veditu nici un'a din dramele dlui Bolintinénu cate se tiparira pana astadi; totu ce amu veditu noi, a fostu foiletonulu Trompetei si publicatiunile sale respective pe colon'a a patr'a. Precumu se pare, librarii si auctorii dvóstra mai ca nu stau in nici unu felu de relatiuni cu librarii din Brasiovu, Sibiiu, Pesteá etc. Editorii dela alte popóra trimitu regulatu cate unu ecsempliariu mai alesu pe la redactiunile foiloru de specialitate, pentrucá acestea se aiba ocaziune de a inscintia pe publicu despre esirea cutaroru opuri, a le recomanda déca o merita, cumu si a inscintia pretiulu, locul de unde si modulu cu care se potu trage, pentruca nu ar trebui se uitamu nici pre unu momentu, ca in Daci'a si Panoni'a librariile sunt inca numai in léganu, ca ele pe la noi representá ramulu celu mai saracu alu comerçului, ca ómenii in acestea tieri cumpara carti numai candu se intempla se aiba bani cu totulu de prisosu, incatu nu mai sciu ce se cumpere cu ei, séu candu se afla in tóne bune. Acést'a este regul'a, éra dinaintea esceptiuniloru ce intempinamu ne

scótemu si noi caciul'a. Pre langa tóte acestea se scie bine ce patíse de ecs. unu Molière cu piesele sale in timpulú seu, adica in timpulú lui Ludovicu alu XIV-lea. Apoi ar fi unu respunsu interesantu ce s'ar ȓa la intre-barea, déca astadi pe la a. Domnului 1868 stamu noi in artele frumóse incaí pe acea trépta, pe care voru fi statu francii între anii 1668—1700.

Afara de tóte acestea, déca toti cati au invetiatu cate ceva carte, aru citi dramele istorice, istori'a patriei si a natiunei, cumu si alte carti, fiacare dupa specialitatea sa ce'si va fi alesu, atunci cine se se ocupe cu nume-rarea galbiniloru si a napoleoniloru, a lireloru turcesci si a imperialiloru rusesci, cine se faca politica mare si mica, jidovésca si rusésca, austriaca si francésca, cine se cultivate cartofori'a in tóte nobilele sale ramuri, diverse rase de cani pentru venatu si asia mai departe. „Carti se citésca popii si dascalí, éra nu ómenii de „Sport,“ nu cavalerii, nici milionarii . . . .“ —

S'a pusu sub tipariu cu autorisatiunea d-lui ministru instructiunei pu-blice:

Catechismulu dreptului administrativu romanu.

A dóu'a editiune. Opu destinatú pentru scólele primarie. Pretiulu 50 bani.

Compendiu de pedagogia pentru parinti, educatori, in-vetiatori si toti barbatii de scóla.

De J. Popescu, profesoru la institutulú archidiecesanu pedagogico-teologicu in Sibiiu. 1868. In tipografi'a archidiecesana. Formatu 8° 183 pagine.

Acésta carte inca implinesce un'a din lacunele cele mai greu simtite in literatur'a nóstra nationala. Despre metodulu ce a urmatu auctoriulu, pre'nsciintiéza pe lectori indata in prefati'a cartiei. De altmintrea atatu prefati'a, catu si intregulu metodu vedescu pe auctoriulu esitu din scól'a Germaniei libere, éra dn. Popescu isi facuse studiale sale in Sacsoni'a, in acea Sacsonia, carea de si mica, inse dupa cele mai nóua date statistice are scóle de tóta categori'a pentru patru sute mii tineri si tinere.

Ideile desvoltate in prefatia, stilulu celu usioru si netedu ne intere-sara atatu de multu, încatu o producemu aci dupa cumu urméza:

„Un'a dintre cele mai frumóse caracteristice ale timpulú nostru, este fara indoéla indoit'á nesuintia a popóraloru la libertate si cultura generale. Nesuinti'a acést'a o vedemu scrisa cá devisa pre flamur'a fiacarui poporu, carele e desteptu si petrunsu de spiritulu timpulú. Si dupa cumu unu po-poru e fericitu a poté lucrá cu sporiu la realisarea amintitei devise, asia póte fi incredintiatu si despre viitoriulu seu. Numai prin libertate si prin cultura se póte privi astadi garantatu viitoriulu unui poporu.

Libertatea si cultur'a inse, precum sunt conditiunile principali ale vietii unui poporu, asia ele si stau in strinsa referintia un'a cu alt'a, si amu poté

dice, se condiționéza imprunutatu. Cultur'a se pôte desvoltá numai in libertate, si libertatea érași se pôte desvoltá si sustiené numai prin cultura. De altmíntrea, mergendu pana la inceputulu acestoru dóue condițiuni de viétia, aflamu ca cultur'a e mam'a, ea a nascutu si nasce libertatea: cultur'a e in sine libertate, prin ea si numai prin ea poporale, cá si individii, devinu de sine statatóre, devinu libere in actiunea lor, si se emancipa de sub poterile apasatóre. De aci se pôte întielege importantia precumpenitóre, ce cultur'a o are in viétia chiaru si preste libertate.

Poporul romanu nici n'a ajunsu bine a respirá din aerulu libertatii, si éta ca elu se si arata inaintea luméi, nu numai cu dorinti'a ferbinte de a inaintá in cultura, ci si cu rezultate frumóse in privinti'a aceleia. Acele rezultate sunt totu atatea dovedi faptice despre capacitatea de cultura, ce poporul romanu o posede inca, in mani'a tuturoru maltratariloru din trecutu si in mani'a tuturoru vicisitudiniloru din presentu.

• Capacitatea de cultura a poporului romanu e recunoscuta nu numai de noi, cei interesati in cestiune, ci si de toti strainii nepreocupati, cari vinu in atingere cu noi. „Din elementele din cari se compune poporul romanu, dice renumitul geograflu Hoffman, se desvólta capete, cari sunt clasice si s'ar poté întrebuintiá cá modele pentru pictori si sculptori, capete cari si in intru ascundu aceea ce se arata in afara; pentruca precepere asia de iute, întielegere asia deschisa, agerime asia de mare, impreunate cu indemanatate in portare, cum vedemu la romanulu celu mai de rendu si mai neinvetiatu, nu se mai afla nicairi. Acestu poporu, intruninduse si aducenduse la cea mai inalta civilisatiune, ar fi potrivit se stea in fruntea culturei spiritali a întregi umanitati. Si cá se se implínésca acést'a, este si limb'a lui atatu de dulce sunatóre si bogata, in catu ea s'ar potrive cu deosebire pentru celu mai cultivatu poporu de pre fati'a pamentului.“

Acésta caracteristica frumósa o amu reproducu aci, curatu numai pentru de a aratá, prin cuvintele unui mare cunoscetoriu de tieri si popóra, tesaurulu de calitati escelinti ce le contine poporul nostru. Acele calitati ódata constatate, cine va poté disputá dreptulu romanului de a se cultivá si de a trai cá romanu? cine-i va poté demústrá cá n'are dreptu la cultura si viétia natiunale, in rendu cu ori care altu poporu? Acestu dreptu e necontestabile. Dar pre langa dreptulu acést'a avemu totuodata si cea mai santa datorintia, cá se organisamu bine tóte poterile ce sunt calificate de a inaintá cultur'a natiunale a poporului nostru. Ostenelele si sacrificiale, ce le vomu pune la lucrulu acést'a maretiu, se voru rentá de sicuru, mai multu cá la ori care alta întreprindere. Poporul romanu, cultivanduse amesuratu capacitatii si dupa calitatile sale firesci, isi va asicuré si libertatea si viitoriulu la care aspira.

Opulu de fatia e menitu a se ocupá cu ceea ce are se puna fundamentu culturei, cu vehicululu celu mai puternicu alu culturei, cu educatiunea.

Necesitatea unui asemenea opu la noi, e mai pre susu de tóta indoél'a. Literatur'a nóstra, catu sciu eu, nu contine inca nici unu manualu de pedagogia. Incatu imi va fi succesu mie a implini deocamdata acést'a lacuna, voru judecă cei competenti. Dar inainte de a dá opulu in apréciare publica, se-mi fia permis a indicá pre scurtu punctulu de vedere, din care e compusu si din care asi dori se fia si judecatu.

Opu e esitu din prelectiunile, ce amu fostu insarcinatu prin suprem'a inspectiune scolare a le tiené in institutulu archidiecesanu de aici. De basa pentru desfasurarea partii celei mai insemnate din educatiune, adeca pentru desvoltarea spirituale, amu alesu psihologi'a scólei lui Herbart, carea mi s'a parutu dintre tóte cea mai firésca. De altmintrea, cuprinsulu opului e astfeliu prelucratu, incatu o critica conscientiósa speru ca-i va recunósce constructiunea independinte de a altoru opuri in feliulu seu. Traducerea oricarei pedagogie straine ar si fi dupa parerea mea unu anachronismu in impregiurarile nóstre. Istori'a nóstra ne vorbesce pana acum despre educatiune, cá despre o afacere, cu carea parintii nostri s'au ocupatu numai in practica; éra scrierea si desvoltarea teoriei educatiunei au fostu rezervate pentru timpulu nostru. Noi avemu in privinti'a ast'a, cá si in alte multe, de a face inceputulu, si déca ar dá Dumnedieu cá, incependu a ne ocupá de aci inainte si cu teori'a educatiunei, se o potemu face pre aceea catu mai fecunda pentru practica, fara de a intrá si de a ne perde prin contraverse seci. In opulu acest'a, eu m'amu restrinsu a espune in scurtu ceea ce mi s'a parutu mai esentialu din cuprinsulu pedagogiei; pentrucá astfeliu punctele principali, remanendu relevate, se póta servi cu atatu mai bine de indreptariu pentru cei ce se voru ocupá, mai alesu cá incepetori, cu studiulu acest'a. De aci si numirea opului de compendiu. Desfasurarea mai pre largu a metódeloru, dupa cari sunt de a se propune obiectele de invetiamentu dinpréuna cu deprinderile la diferitele desteritati, fiinduca acelea facu parte din organizatiunea scóleloru, ar avé locu, dupa parerea mea, in manuale compuse a nume cu privire la treptele succesive ale invetiamentulu din diferitele scóle. In compendiulu acest'a de pedagogia sunt trase numai liniamentele fundamentali, ce au se serve de basa pentru intregulu planu alu educatiunei. Dupace odata asemenea liniamente ar fi bine stabilite, pre bas'a loru usioru s'ar poté compune si manuale metodice. prin cari invetiamentulu din diferitele scóle se se organizeze dupa postulatele pedagogiei. La tóte lucrurile trebue mai anteiu se se afe o basa sicura, si eu prin opulu de fatia cu deosebire aceea amu cautatu. Fia cá modestele rezultate ale cercetariloru mele, depuse in acestu opu, se contribue si ele catu de putienu la aflarea unei base, pre carea se se póta ridica sicuru si falnicu edificiulu culturai nóstre nationali!

Sibiu, in Maiu 1868.

Autorulu.

Dela compatriotulu nostru dr. Nica, asiediatu de cativa ani in Roma-ni'a, primiramu:

Efori'a spitaleloru civile din Bucuresci, concursu din anuulu 1868.

MENINGITELE LA COPII.

CONSIDERATIUNI ASUPR'A HYDROCEPHALULUI ACUTU SI HYDROCEPHALOIDULUI.

Memoriu presentatu si sustinutu la concursulu pentru medicu primariu de

Constantinu G. Nica,

doctoru in medicina si in chirurgia, magistru in obstetricia, medicu secundariu emer. din spitalele Viennei, medicu-primariu prov. in spitalulu de copii din Bucuresci. — Bucuresci 1868. Imprimeri'a lui Ioanu Weiss, Strad'a „Biserica Ieni“ Nr. 1.

Terminii tehnici ai medicinei ii intielegu aprópe numai medicii, din cauza ca pre langa ce acei termini sunt in partea loru cea mai mare elinesci si in alta parte latinesci, apoi decandu sistemele francesci de medicina au inceputu a predomni in Romani'a, terminii tehnici inca au inceputu a lua si forme de galicismu, pe care le intimpinamu atatu in Gazet'a spitaleloru, ce apare de 2 ani in Bucuresci de dóuori pe luna, catu si in alte serieri de specialitate si chiaru in acestu memorialu publicatu de dn. dr. Nica. De alta parte materi'a tractata in acelu memorialu eruditu, intereseza nu numai pe medici, ci póte in gradu multu mai inaltu pe parintii de familia. Cate milióne de copilasi se bolnavescu, se stingu, moru, asia dicéndu pe bratiile mameloru, cate inime sfasiiete, cate lacrimi versate preste sicriiulu loru! In cele mai multe casuri parintii n'au nici macaru pucinic'a mangaiere de a sci, ca din ce cauza au muritu copiii loru. Va intreba cineva, ca ce folosesce a cunósce caus'a mortiei, dupace mi-amu perduto copilulu. Pentru acelu casu nu mai folosesce nimicu; ci copiii se nascu ne'ncetatu; aflandu causele mortiei unor'a, cu ajutoriulu esperientiei si alu reflexiuniloru facute de mai multi parinti, societatea ar ajunge in pusetiune de a evita, déca nu tóte, ca tóte nu se potu, inse mai multe cause aducatóre de mórte, éra atata se póte de siguru.

Eca pentruce amu dori noi, cá dn. dr. C. I. Nica se'si ia timpu a tracta aceasi materia fórte interesanta inca si in limb'a nóstra a laiciloru. Inca pre candu se affá la universitatea din Vien'a, dn. dr. Nica publicase cateva disertatiuni medicinali in Fói'a pentru minte, inima si literatura. Bólele copiiloru au produsu in medicina un'a ramura speciala in literatura. Ar merita cá si laicii se cunósca ceva din aceiasi.

POESII de Ionitia Badescu. Tom. I.

Pestea 1868. Pretiu 80 cr. Editiune de lucsu 1 fr. 20 cr.

 Din acésta fóia mai putemu servi cu esemplaria intregi incependu dela Nr. 1. Doritorii a se abona binevoiesca a se adresa deadreptulu la on. comitetu in Sibiiu. Mai tardíu esemplariale remase leganduse cá carte, potu se vina mai scumpe.

Nr. 34. 1868.

Protocolulu siedintiei lunare a comitet. asoc. trans. romane

ținute în 14. Ian. c. n. 1868 sub presiđiulu Rev. D. vicepres. I. Hannia, fiendu de faciă DD. membrii: Ilustr. sa D. consiliariu Pavelu Dunc'a, D. senatoru P. Rosc'a, D. dr. Ioanu Nemesiu, D. parochu si profesoriu Z. Boiu, D. dr. N. Stoi'a, D. secret. si membru comitetului I. V. Rusu, D. cassariu alu asociatiunei Const. Stezariu si D. bibliotecariu N. Cristea.

§. 6. Se presentéza conspectulu despre starea cassei asoc. trans. pre tempulu acestei siedintie, din care conspectu se vede, cumca cass'a asoc. trans. dupa subtragerea erogatelu de pana acum are în proprietatea sa sum'a de 29,488 fr. 88 cr.

Se iea spre scientia.

§. 7. Presiđiulu aduce la cunoscienti'a comitetului, cumca a sositu respunsulu Dlui secret. I. G. Baritiu în privinti'a informatiuniloru cerute din partea comitetului sub dđto. 3. Ian. Nr. 7 a. c. cu privire la p. I. din contractulu inchiandu cu tipografi'a pentru tiparirea foiei asociatiuni, care punctu privesce modalitatea esirei numitei foi periodice (odata ori de trei ori pre luna) si totu odata propune, ca aceea scrisoria resp. respunsu alu Dlui secret. I. se se cetésca. Care facenduse comitetulu decide: Considerandu si combinandu impregiurarile neprevédute, a face abatere dela conclusulu dđto 18. Sept. 1868 §. 88 si dela program'a emisa intr'acolo, cá foi'a asoc. în locu de un'a data se se edea de doue ori pre luna în marea prefipta de celu pucinu trei cóle pre luna, asia ca în 1. si 15. fiacarei luni se ésa cate unu numeru de 1, 1 ½ séu 2 cóle, dupa impregiurari si dupa bun'a chipsuintia a redactiunei astfeliu, ca ambi numeri din un'a luna se imple celu pucinu trei cóle; dupa care statorire vine a se inchieă si contractulu între comitetu si tipografi'a respectiva, dupa care,

§. 8. Luanduse la desbatere proiectulu de contractu, p. I. se primesce dupa testulu proiectului modificatu amesuratu conclusului precedente.

§. 9. Punenduse sub discussiune punctu 2) din susu numitulu proiectu de contractu se modifica si resp. se statoresece dupa testulu urmatoriu:

Numit'a firma (Römer & Kamner) se obléga a liferá gat'a tiparitu unu Nr. séu de o cóla, séu de o cóla si diumatate, séu si de doue cóle, dupa despunerea redactoriului foiei cu 1. si 15. a fiacarei luni.

§. 10. Punctulu 3, 4, 5 si 6 se primescu intocm'a dupa testulu proiectului fara nici o modificatiune.

§. 11. Luanduse la discussiune p. 7, carele e in nesu cu punctulu 2 si modificanduse se statoresce in modulu urmatoriu:

Subscrisulu comitetu va plati numitei firme tipografice pentru culesulu si tiparitulu fiacarui Nr. amesuratu p. 2 alu acestui contractu, computandu de o cóla 13 fr. si $\frac{1}{2}$ de cóla 6 fr. 50 cr. v. a., pentru care sume voru dá éراسi cuietantia in o carticica, ce se va deschide inadinsu. Dela 500 esemplaria in susu se va plati tipografiloru de fiacare 100 esemplaria cate 1 fr. v. a. mai multu pentru tipariu.

§. 12. Discutanduse celelalte puncte din amentitululu contractu, anume p. 8, 9, 10, 11 si 12 se primira intocm'a dupa cuprinsulu testului aceluia fara de nici o schimbare.

Totu odata se decise, ca contractulu formulatu dupa modificatiunile mai susu indigitate descriinduse si purisanduse in 2 esemplaria, si apoi subscrisu din partea vicepresiedintelui si secret. II. comitet. asociat., se se impartasiésca prin D. secr. I. resp. tipografii spre subscriere cu aceea adaogere, ca 1 esemplariu remanendu acolo pentru tipografia, celalaltu se se trametia indereptu spre pastrare in archivulu comitetului asociat., éra timbrulu competente pre diumatate 'lu va portá tipografi'a, éra alta diumatate comitetulu asociatiunei.

§. 13. Facénduse dupa conclusulu Nr. 7 abatere dela programulu comitet. asociat. degia publicatu si substernutu inalt. guberniu, D. vicepresiedinte face propunerea, ca despre acést'a modificatiune se se faca aratare la inalt. guberniu regiu prin magistratulu din Brasiovu.

Propunerea se primesce si se redica la valóre de conclusu alu aceluia.

§. 14. Totu in legatura cu decisiunile cuprinse in §§. precedenti, si in urm'a scrisórei Dlui secret. I. G. Baritiu ddto. $\frac{25}{13}$ Dec. 1867 relativu la porto postale pentru espedarea foiei asociat. se face din partea presidiului propunerea, cá se se faca pasii necesarii la directiunea postale de aici, in privinti'a petrecerei foiei asociat. in list'a foiloru periodice si tractarei aceleia la posta dupa normele vigente.

Decisiune. Acést'a propunere priminduse din partea comitetului se insarcinéza D. membru alu comitetului dr. Ioane Nemesiu cu compunerea unei representatiuni catra inclit'a directiune postale de aici.

§. 15. Se citesce si se pertractéza si un'a instructiune pentru espeditoriulu foiei asociatiuni asternuta de D. secret. I.

Aceesi instructiune se primesce in totu cuprinsulu seu fara de nici o modificare din partea comitetului.

§. 17. Fienduca D. secret. I. in scrisórea sa din $^{25}/_{13}$. Dec. 1867. mentiunéza despre neincungiurat'a lipsa de a se inchiriá la primavéra si o odaia pentru espeditiunea foiei, comitetulu, atatu inchiriarea odaiei necesarie, catu si remunerarea espeditoriului foiei asociat. le lasa in bun'a chipsuire a D. secret. I.

§. 17. Fienduca dupa tenorea p. 8 din contractulu inchiandu cu resp. tipografia, charti'a necesaria la tiparirea foiei asociat. are se o subministreze comitetulu asociat., asia la propunerea Rev. D. vicepresiedinte se decide: cá D. secret. I. se se poftésca a ingriji si de inchiarea unui acordu in privinti'a cualitatiei si pretiului chartiei trebuintióse, avendu in vedere conclusulu comitet. asociat. din 1. Noembre 1867 §. 120 in legatura cu scrisórea acelu comitetu data catra D. secret. I. sub ddto. 1. Noembre 1867 Nr. 178.

§. 18. Domnulu cassariu alu asociatiunei mai aduce la cunoscienti'a comitetului sum'a intrata la fondulu asociat. cá tacse de m. ord. dela siedinti'a trecuta, care facu 85 fr. v. a. si 1 galb.

Se iea spre scientia cu aceea observare, cá tacsele de m. ord. ce voru intrá in fondulu asociat. dela o siedintia a comitetului pana la alt'a, se se publice regulatu in foi'a asociat.

§. 19. Domnulu bibliotecariu* alu asociatiunei aduce la cunoscienti'a comitetului, cumca a primitu unu pachetu cu mai multe carti, trimese din partea academiei imperat. de scientia din Vien'a in favórea bibliotecei asociat.

Se iea spre scientia.

§. 20. In legatura cu raportulu Dlui bibliotecariu, secret. II. aterne unu conto sunatoriu despre 7 fr. 70 cr. cá pretiulu transportului a cartiloru daruite asociat. din partea academiei de scientia, si cere licuidarea aceluia.

Se asemnéza la cass'a asociatiunei esolvirea aceluia din banii preliminati pentru spelele estraordinarie ale comitetului asociatiunei.

Cu aceste siedinti'a comitet. asociat. trans. inceputa la 4 óre dupa amiadi, se inchia la 7 óre séra.

Sibiú, in 14. Ianuariu. c. n. 1868.

I. Rusu mp.
secret. II.

I. Hannia mp.
vicepres.

Nr. 72. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinare a comitetului asoc. trans.

tinute in 4. Fauru c. n. sub presidiulu Rev. D. vice-pres. Ioane Hanni'a, fiendu de facia DD. membrii Ilustr. sa D. cons. Petru Manu, Ilustr. sa D. cons. P. Dunc'a, D. adv. dr. I. Nemesiu, D. parochu si prof. Z. Boiu, D. prof. I. Popescu, D. secret. II. I. V. Rusu, D. capitanu si cass. alu asociat. C. Stezariu si D. red. si bibliot. alu asociat. N. Cristea.

§. 21. Se presentéza conspectulu despre starea cassei asoc. pre tempulu acestei siedintie, din care conspectu se vede, cumca cass'a asoc. dupa subtragerea erogatelor de pana acumu are in proprietatea sa sum'a de 29,648 fr. 15 cr.

Se iea spre scientia.

§. 22. Secret. II. cetesce charti'a inclitului presidiu magistratuale din Brasiovu ddto. 1. Fauru Nr. 115 a. c., prin care se aduce la cunoscenti'a comitet. asoc., cumca inalt. presidiu gubern. prin emisulu seu din 28. Ian. Nr. pr. 431 1868, s'a induratu a concede, cá foi'a asociat. „Transilvani'a“ se se edea pre luna de doue ori si anume la 1. si 15. a fiacarei luni.

Se iea spre scientia cu aceea, cá resp. scrisoria a inclit. presidiu magistr. se se impartasiésca in copia si Dlui secret. I. si redact. alu foiei asociat.

§. 23. Se cetesce scrisori'a Dlui secret. I. G. Baritiu din 1. Fauru a. c., prin carea trimetiendu contractulu inchiatu cu tipografi'a Römer & Kamner (pentru tiparirea foiei asociat.) si subscrisu din partea aceleia, totu odata incunoscentiéza pre comitetu despre urmatóricile: a) ca va susutiené instructiunea data pentru espeditoriulu foiei asociat., a carui plata o facuse mai inainte cunoscuta; b) ca incatu pentru chiliuti'a menita pentru espeditiunea foiei asociat. ia astu tempu va face cumu va puté, din punctulu de vedere alu economisarei cu spesele asociat. avende mai alesu cu porto postale; c) ca contractulu pentru liferarea chartiei necesarie la tiparirea foiei 'lu va substerne mai tardiu; d) mai incolo trimete o lista colectiva dela cativa domni, abonati deadreptulu la redactiunea foiei asociat. cu aceea rugare, cá D. cassariu se debiteze pe contulu redactiunei sumusior'a dela aceli abonati (de 56 fr. 50 cr. v. a.); e) cere a i se trimete ceva manuscrite sosite la comitetu menite spre a se publicá in foia; f) in fine cere a i se dá voia ca se póta trimetie esemplaria gratuite la sermanii studenti dela vreo trei gimnasia.

Cele impartasite de D. secret. I. in susu citat'a chartia se iau spre scientia cu acea observare, cá contractulu inchiatu cu

tipografi'a, se se pastredie in cass'a asociat., ér' incatu pentru punctulu privitoriu la aceea, cá se i se dea voia a trimete esemplaria gratuite din foi'a asociat. la studentii seraci dela vreo trei gimnasia, comitetulu din parte'si da invoirea sa (la aceea), incredintiandu acestu lucru mai incolo in bun'a aflare si chipuire a redact.

§. 24. D. parochu si membru ordinariu alu comitetului Z. Boiu referéza asupr'a unui elaboratu intitlatu: „Economia nationale“ scrisu de D. prof. Stefanu Popu.

Cetinduse acelu operatu comitetulu 'lu primesce cu placere si totu odata decide, cá se se trimetia la redactiunea foiei asociat. spre publicare, cu atatu mai vertosu, cu catu ca D. auctoriu se apromite a continuá mai departe elaboratulu seu, ce tractéza despre unu obiectu atatu de interesantu pentru poporulu romanu.

Cu aceste ne mai fiendu alte obiecte de pertractatu, siedinti'a comitetului inceputa la 5 óre dupa amiadi, se inchia pre la 7 óre séra.

Sibiü, in 4. Fauru c. n. 1868.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

I. Hannia mp.,
vice-presiedinte.

Nr. 97. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinarie a comitetului asociat, trans.

tienuite in 3. Martie c. n. a. c. sub presiulu Rev. D. vicepres, I. Hanni'a, fiendu de facia DD. membrii ai comit. Ilustr. sa D. cons. P. Manu, Ilustr. sa D. cons. P. Dunc'a, D. dr. I. Nemesiu, D. dr. N. Stoi'a, D. prof. si par. Z. Boiu, D. prof. I. Popescu, D. secret. II. I. V. Rusu, D. capitanu si casariu alu asociat. C. Stezariu si D. redact. si bibliot. alu asociat. N. Cristea.

§. 25. Rev. D. vicepres. I. Hanni'a presentéza conspectulu despre starea cassei asociat. pre tempulu acestei siedintie. Din acestu conspectu se vede, cunca cass'a asociat. dupa subtragerea erogatelu de pana acum — are in proprietatea sa sum'a de 29,940 fr. 95 cr.

Se iea spre scientia.

§. 26. Totu odata Rev. D. vicepres. presentéza altu conspectu alu cassei despre interesele intrate la fondulu asociat. dupa asemnatiunile bancei ipotecarie, care interese obvenitórie pre $\frac{1}{2}$ anu facu sum'a in BN. 452 fr. 50 cr. v. a.

Se iea spre scientia.

§. 27. D. cassariu alu asociat. raportéza despre banii incursi la fondulu asociat. dela siedinti'a comitet. din 4. Fauru

a. c. pana la siedinti'a presente, parte cá oferte, parte cá tacse de m. ord. in sum'a de 50 fr. v. a.

Se iea spre scientia.

§ 28. Cu ast'a ocasiune D. cassariu aduce inainte, ca Rev. D. vicariu si colectoriu alu asociat. G. Moisilu a trimesu la adunarea gener. a asociat. tienuta la Clusiu in an. tr. prin D. prof. gimn. Leone Pavelea sum'a de 40 fr. cá tacse de m. ord., fara inse de a trimete totu odata si list'a acelu membru, pentru cari s'au trimesu acele tacse; deci D. cassariu ne sciendu pentru cari membrii s'a trimesu sum'a susumentionata, in interesulu tienerei evidentiei necesarie in afacerile cassei, face propunerea, cá susu laudatulu D. vicariu si colectoriu alu asociat. se se provóce deadreptulu din partea comitet. asociat. spre a asterne list'a membriloru, dela cari a primitu tacsele subministrare cu ocasiunea adunarei gener. dela Clusiu, cu atatu mai vertosu, cu catu ca in urm'a unei provocari ddto. 24. Oct. 1867 Nr. 165 facute din partea secret. nu s'a primitu nici unu respunsu.

Conclusu. Propunerea Dlu cassariu se primesce din partea comitet. asociat. redicanduse la valóre de conclusu a aceleiasi.

§ 29. Rev. D. vicepres. da cetire unei chartii a academie sciintifice mag. din Pest'a ddto. 3. Fauru Nr. 69 a. c. trimese aici prin D. secret. I. din Brasiovu, unde se espeduise din eróre. In ast'a chartia, dupa ce numit'a academia descopere, cumca a primitu cu placere incunoscientiarea despre aceea, ca comitetulu asociat. trans. in siedinti'a sa din 27. Ian. a. c. a decisu a trimete pre sém'a academie ung. foi'a sa periodica „Transilvani'a," totu odata isi esprima multiamit'a sa pentru ast'a otarire.

Se iea spre scientia.

§ 30. In. guberniu regiu prin charti'a sa din 24. Ian. 1868 Nr. 29,045 a. c. 1867 aduce la cunoscienti'a presidiulu asociat., cumca in. ministeriu regiu ung. de interne prin emisulu seu din 25. Dec. Nr. 6827 1867 s'a aflatu indemnatu asi dá consensulu seu la aceea, cá aceli 31 domni din Moldavi'a si Romani'a, cari suntu insemnati in list'a substernuta din partea comitetulu sub ddto. 17. Sept. Nr. 149 1867, se se póta primi si inscrie de membrii ai asociat trans.

Conclusu. Se iea spre scientia cu aceea adaogere, ca din partea secret. se li se trimetia acelu domni, catu mai curendu diplomele de m. ord. ai asociat. trans.

§ 31. Secret. II. cetesce o scrisórea a Dlu secret. I. G.

Baritiu ddto. 2. Martie Nr. 13 a. c., prin carea numitul domni trimetiendu computulu speselor avute cu foi'a asoc. pre cele doue luni trecute, anume pre lun'a lui Ian. si Fauru a. c. totu odata cere a i se asemná o anticipatiune de 150 fr. pre alte doue luni.

Conclusu. Computulu de impreuna cu documentele relative la spelele avute cu foi'a asociat. pre cele doue luni trecute, se transpunu Dlui cassariu alu asoc. spre a raportá in astu obiectu, in siedinti'a cea mai deaprópe a comit., ér cerut'a anticipatiune de 150 fr. v. a. se asemnéza la cass'a asociat.

§. 32. Totu odata secret. II. da cetire ofértului (ddto. 29. Fauru a. c.) facutu din partea fabricei de chartia din Zernesci in privinti'a liferarei chartiei necesarie la tiparirea foiei asoc. Numit'a fabrica se indatoréza a liferá 1 punctu de Vien'a à 27 cr. v. a. ér risn'a formatu Nr. 6 à 18—24 policari cate cu 3 fr. 24 cr. v. a.

Se ia spre scientia.

§. 33. Se presentéza testimoniulu scol. pre sem. I. a. c. 1867⁷/₈ alu tenerului stipendiatu alu asoc. Max. Iosefu, studente in V. clasa la scól'a reale evang. din Sibiiu, din carele se vede, cumca numitulu teneru a raportatu din tóte obiectele clas'a de progresu de prim'a cu eminenti'a.

Se ia spre scientia.

§. 34. D. G. Visi'a, proprietariu in Zlatn'a, pentru realizarea datoriei de 300 fr. v. a. ce o are la V. Curesiu si Cat. Purece din Beiusiu, si carea inca in a. 1864 a oferit'o in favórea asoc., cere a i se trimete plenipotentia din partea asoc. si totu odata a i se impartasi conclusulu comitet. din 26. Sept. 1866 Nr. 172 relativu la ast'a datoria.

Comitet. decide a se trimete susu numitului D. G. Visi'a atatu plenipotentia ceruta, catu si estrasulu protocolariu con-tienetoriu de conclusulu comitet. din 26. Sept, 1866.

§. 35. Secret. II. aduce inainte, cumca Tom'a Cioplent'a din Stremtiu inca cu ocasiunea adunarei gen. asoc. tiente la Belgradu in a. 1866 s'a indatoratu prin o obligatiune privata a plati la fondulu asoc. sum'a de 100 fr. v. a. cu terminulu pana la an. 1872 cu aceea conditiune, ca pana la numitulu terminu se respunda regulatu procentu 5 la suta.

Totu atunci si totu sub acele conditiuni s'a indatoratu si D. S. Petrutiescu, parochu in Stremtiu, a plati 50 fr. v. a. la fondulu asociat.

Deórace ambii acestia pana acum n'au corespunsu indato-

ririi sale de a responde la fondulu asociat. procentele cuvenite. Secret. II. cere, cá comitet. se binevoiésca ai provocá, cá se satisfaca indatoririi luate asuprasi.

Conclusu. Comitetulu decide, cá susu numitii debitori prin resp. D. colectoriu alu asociat. A. Tordosianu se se poftésca a satisfaca indatoririi sale prin platirea procenteloru obvenitórie pre anii 186⁶/₇ si 186⁷/₈ dupa sumele deobligate.

§. 36. Secret. II. aduce inainte, cumca de si din partea comitet. sub ddto. 10. Aug. a. tr. se decise a se luá mesurile necesarie pentru scóterea unei datorii de 100 fr. v. a., ce o are D. negotiatoriu in Oradea mare N. Zsiga sen., la G. Ratiu fostu deregatoriu in Silvani'a, si carea a oferit'o asociat. trans. cu conditiunea, cá realisanduse 50 fr. v. a., se se strapuna asociat. liter. romana din Aradu; totusi pana acum nu s'au pututu pune pasii necesarii pentru realisarea numitei datorii, din cauza ca nu s'a pututu afla locul ubicatiunei debitorului resp., deci in urmarea acesteia secret. II. róga pre comitetu, cá se binevoiésca a decide, ca ce mesuri ar fi cu cale a se mai luá in unu atare obiectu.

Conclusu. Dupace unulu dintre DD. membrii presenti ai comitet. dede deslucire, cumca susu numitulu debitoriu s'ar aflá de presente cu locuinti'a in Aiudu, comitet. decide a se provocá deadreptulu pentru platirea datoriei sale.

§. 37. D. bibliotecariu alu asociat. raportéza, cumca prin D. secret. I. a primitu 31 volume de carti daruite din partea inalt. ministeriu de cultu si instructiune publica din Bucuresei in favórea bibliotecei asociat.

Conclusu. Comitet. esprima protocolarmente multiamit'a sa inalt. ministeriu de cultu si instructiune publica pentru ofertulu de carti, facutu in favórea asociat. si totu odata insarcinéza pre D. bibliotecariu a le publicá catu mai curendu in fo'i'a asociat. trans.

Cu aceste siedinti'a comitet. asociatiunei inceputa la 4 óre dupa amiadi, se inchia pre la 7 óre sér'a.

Sibiiu, in 3. Martie c. n. 1868.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

I. Hannia mp.,
vicepres.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectoru.

Nr. 14.

Brasiovu 1. Iuliu 1868.

Anulu I.

Din datinele vechi ale Transilvaniei.

(Continuare).

Prandiulu si cin'a principelui tieriei.

Pe la diece óre demineti'a magistrulu bucatariei mergea la principele spre a'lu incunoscintia, ca prandiulu este gat'a. Indata apoi venindu marele pacharnicu cu ceilalti pacharnici aducea in gente (cá nesce cofere) coperite cu piele pana alba ce se numea tîpau, éra astadi se numesce fransela, inse curatíta de cója, dupa aceea asternea mas'a. Pe masa intendea mai anteiu un'a pensetura angusta cá de unu cotu, chindisita cu firu de auru séu de argintu, éra preste acésta asternea alta pensetura lata, alba curata. Bucatele se punea in castróne de argintu, fiacare purtatoriu de castróne avea cate un'a batista tivita cu metasa, cu care apucá castrónele si asia le ducea. Dinaintea lacailoru purtatori de bucate magistrulu bucatariei mergea pedestru, éra inaintea acestuia magistrulu mesei incalecandu cate unu calu buiestru, intiortiolatu cu caciula impenata, ajungéndu la palatulu de mancare alu mariei sale acolo descalecandu intrá in sala cu toti ceilalti ciocoi susu numiti, unde apoi stá in asteptare de parada, pana candu ilu ajungea ordinea cá se aduca séu bucatele calde, séu precumu se dicea pe atunci, prandiulu de frunte (derék fogás). Dupa acésta plecandu genunchii la principele camu precumu vedemu ca'i pléca unii popi in dilele nóstre la altariu, se réntórcea la bucataria si incalecandu érase calulu, aducea alte bucate totu cu cerimoni'a de mai nainte. Va fi de interesu a cerceta la timpulu seu, pana la ce mesura

acelea secaturi de cerimonii era originale ardelenesci, séu numai inprumutate dela alte curti, pe la care inca domnea multe nebunii de acestea.

Odata bucatele pe masa, principele esia cu soci'a sa in sal'a de mancare, éra déca cumva era invitati si dintre consiliariu tronului, cumu amu dice astadi ministrii, aceia esia mai anteu. Inaintea principelui mergea unu ciociu mare, carele pe atunci se chiamá „hopmester,“ cu unu bastonu de tresti'a ferecatu cu argintu si mai lungu decatu era ciociulu. Altuia nu'i era er-tatu se pórté bastonu asia lungu; insusi principele avea unulu scurtu si grosu, inse netedu, candu din contra betiele mariiloru sale jupaniloru consiliari avea cate dóua trei noduri. Pre candu esia principele, mariile sale ilu asteptá in ordine, éra marii'a sa principele avea capulu coperitu cu caciula mare cazacésca de samuru si de barsionu verde, éra uneori si cu de cele lungi, precumu le pórtá romanii nostrii in unele tñnuturi pana in dio'a de astadi, numai catu ale lui si ale boieriloru era de samuru, de foina (sderu), séu de vulpe, precumu mai pórtá jidovii. *) In acele momente marele pacharnicu insocitu de altu ciociu, apropienduse de principe si de principésa, unulu cu ligianu mare de argintu, éra altulu avendu can'a cu apa si unu stergariu chindisitu frumosu, plecandu éراسi genunchii adencu, mai anteu se spalá principele, apoi dumneaei principes'a An'a; numai candu venise Adamu Zrinyi in visita la Fogarasiu, apoi inca odata, candu a venitu unu ambasadoru dela regele Poloniei, ciocoi au trebuitu se tórne ap'a dintr'odata pe manile principelui si pe ale acelora, pentrucá se nu le sara in nasu la nici unii lips'a de eticheta, apoi si pe stergariu s'au stersu totu deodata. Dupace se spalá principele, apoi séu pop'a calvinescu, séu pacharniculu dresatu inadinsu dicea incetu rugatiunea mesei. Cateva minute pre catu tinea rugatiunea, principele scotiendu caciul'a o tinea in mana, dupa aceea éra 'si coperea capulu si asiedienduse la masa alaturea cu dómn'a se apucá de mancatu. Dupa acésta hopmesterulu asiediá la masa pre toti ospetii chiamati, inse asia, cá nimeni se nu siédia aprópe de mariile sale, ci din giosiu de principele siedea hopmesterulu, déca vrea se manance si elu la mas'a domnésca, éra déca nu, mergendu la locuinti'a sa ducea cu sine la masa si pre ceilalti boieri cati nu remanea la principele. Alti boieri cati nu era chiamati, plecandu genunchiele la domnulu si la

---

*) *Mustella zibellina* (Zobel), meles seu mus silvestris et vulpes.

dómn'a, mergea acasa. Indata ce marii'a sa siede la masa, armasiulu domnescu avendu un'a sabia aurita si adornata cu pietrii nestimate, pe unu bratiu, éra pe celalaltu buzduganulu, se postá la spatele marelui sale, standu acolo pana ce se sculá toti dela masa. Friptur'a se aducea netaiata, ci apoi o luá magistrulu mesei si o desfacea pe un'a masa in alta chilia. Avendu mariile sale pofta de a bé vinu, marele pacharnicu aducendu vinulu, torná din elu pe un'a farfuria de argintu, ilu bea totu elu in presentia loru, pentrucá se se scia ca vinulu nu este amestecat cu veninu, dupa aceea totu la vederea marelui sale implea pacharele pentru elu si soci'a sa. Temutus'au mai multi domnitori totudeaun'a de intocsicare prin manile neamiciloru; este inse interesantu a observa, ca tocma si la poporul nostru s'a pastratu in mai multe tinuturi datin'a de a inchina si a bea din pacharu séu sticla inbiatoriulu mai nainte de óspetulu seu. Éste inse si mai interesantu déca aflamu, ca la Mich. Apaffy era lege, ca de cateori bea elu séu dómn'a sa, totu de atatea ori se guste si pacharniculu inaintea loru. (Se pare deci, ca pe atunci in Transilvania cá si in Itali'a domnitoriulu se temea, cumca unulu séu altulu dintre credintiosii sei boieri prin un'a singura intorsura de mana cá prin unu fermecu ii voru turna in vinu aqua tofana, séu alta asemenea beutura ce duce pe cale mai scurta in ceea lume, fara ajutoriulu vreunei bóle.

Candu se sculá dela masa, éra si se facea rugatiune, dupa care consiliarii si boierii esia inainte, éra in urm'a loru principele cu dómn'a sa intrandu in sala marelui sale, de unde inse facendu reverentia mare se departau indata.

B e t i i l e .

Ei, dara vedi ca mari'a sa prealuminatulu principe se punea prea adesea pe beute. Atunci apoi nici unu boieriu nu scapá, ci toti trebuea se tiena rostu la betia, pana candu cadea care incatrau cá butucii, éra marii'a sa era de un'a compactiune prea fericita, pentruca bea cate un'a védra (ardelenésca de 8 cupe) vinu alesu, cumu amu dice vinu domnescu, si totu nu se imbetá nici odata, numai uneori scotiendu'si cucium'a cea cazacésca resuflá cá si cumu ar fi obositu de vreo munca grea, éra capulu ii aburea de puterea vinului, precumu se esprima cronicariulu, dupa aceea bea si mai multu. Noi in viétia nostra amu cunoscutu unu singuru ardelénu, carele déca 'iai fi datu, tiar fi beutu cate patru cupe de vinu bunu in restimpu

cá de $\frac{1}{2}$ di, fara a se imbeta, decatu numai se „chefuiá“ bine, precumu se dice pre la noi. Intr'aceea nu vomu uita impar-tasirea de mai nainte, ca in dilele lui Apaffy boierii bea nu-mai vinu nou, ce e dreptu inse curatu, si precumu de sine se intielege, alesu din cele mai bune vinuri ce se facu pe mer-sulu Ternaveloru si alu Murasiului dela Aiudu in josu.

In curtea dela Fagarasiu Apaffy avea un'a garda pedéstra compusa din nemti inrolati inadinsu si adusi din tíer'a loru, cumu se pare din cauza, ca gardei compuse din credintiosii sei connationali nu'si prea putea concrede viéti'a. Un'a dintre in-teresantele datorintie ale acelei garde era, cá oricandu se fa-cea cate unu ospetiu si betía mare, la totu toastulu se des-carce cate un'a puscatura, dupa care apoi bravei garde inca i se dá de beutu. Intr'o di marii'a sa porunci cá se i se scótiá dóua buti de vinu. Nemtii beura atata, incatu mai la urma toti cadiura unii peste altii in curtea fortaretiei. In dilele nó-stre multiamita lui Ddieu, ca pre unu ostasiu bétu ilu iau intre pusce si mi'lu ducu in — „Stockhaus.“

La locul acesta ne réntórcemu la impartasirea unei betii boiereseci, la care mari'a sa principele nu luase parte, pentruca boierii nici ca'i cerusera voia de a se puté imbeta.

S'a disu mai susu, ca in secolulu alu 17lea cristalulu inca nu era cunoscutu in Ardélu. Pre candu faimosulu Stef. Apor era arendasiulu tuturoru vamiloru tieriei, dete porunca la toti vamesii sei, cá orice marfa nóua ar aduce grecii in tíera pe ori si care pasu, indata se o trimitia dreptu la elu, sciti cá in resaritu. Bine. Unu negutiatoriu aduce din Germani'a vreo treidieci pachara de cristalu cá marfa transito si vrea se o tréca pre la vam'a ce era in Clusiu; ci vamesiulu apucandu pacharele acelea le trimite lui Apor. Acesta le platesce si le ascunde, dupa aceea invita pe Mich. Teleki, pe Stef. Nalátzi (amendoi romani calviniti) si alti boieri protipendati la ospetiu mare in Fagarasiu, éra ciocoiloru sei le poruncesce, cá se puna pe masa unu singuru pacharu de cristalu si acela inca se fia celu mai ordinariu. Dupace se punu boierii la masa, Apor cerendu pacharulu implutu cu vinu dice: Eu asi inchina cu pa-charulu acesta pentru celu care ar bea vinulu din elu si l'ar pune bine. Apor adica sciá, ca Teleki inca era omu fórte la-comu si apucatoriu de averile altora cá si elu, ca inse de alta parte Teleki spre celu mai mare necasu alu boieriloru fórte raru bea vinu, ci numai apa, éra aceea inca fértá, apoi recita in ghiatia, o bea din botitia (donitiora) de lemnu; de aceea

Apor credea ca cu pacharele de cristalu ilu va amagi cá se se imbete odata si Teleki si se se faca de risulu loru. Teleki inse pricependu metechn'a respunse lui Apor: Indesiertu e maiestri'a ta cumetre, pentruca tu scii, ca eu nu beu vinu. La care Apor: Eu jupane nu te inbiiu pe dumneata, ci pe celu care'lu va lua dela mine. Atunci Stef. Naláczi: Adu'lu incóce me! Elu bea vinulu si da pacharulu la ciocoiulu seu spre pastrare. Dupa aceea aducu altu pacharu de cristalu, mai frumosu decatulu celalaltu. Apor isi repetiesce manoper'a de mai nainte; ci Teleki éra'i respunde: Indesiertu cumetre, ca nu beu vinu. Stef. Naláczi éراسi apuca pacharulu, golcaie vinulu din elu si 'lu da ciocoiului. Urméza alu treilea pacharu si mai frumosu; Naláczi éراسi sare: Da'lu incóce cumetre, ca'lu beu eu. Atunci Teleki pierdiendu orice cumpatu: Ba dieu dieu lui Ddieu, pe acesta nu'lu vei mai lua, iti ajungu tie dóua cristale; adu'lu incóce cumetre Apor, ca acú ilu beu eu. Teleki bendu vinulu, dete si elu pacharulu de cristalu in grij'a ciocoiului seu. Dupa aceea se adusera succesive tóte pacharele de cristalu, se implú fiacare cu vinu; Teleki le bea pre tóte, numai cá se nu apuce nimeni altulu din ele si le trimite pe tóte acasa la locuinti'a sa din fortarétiá. In acea di apoi se facú un'a betfiá, pe carea cronicariulu o numesce „spaimentatoria,” din cauza ca nici unu boieriu nu a mai pututu merge pe pitiórele sale, ci au trebuitu se'i duca acasa pre toti cu trasur'a cá pre nisce trunchi. La Grigorie Bethlen inca se facea betfi infricosiate, pentruca si elu bea cá cepulu, nici odata inse din pacharu, ci totudeaun'a din óla, cana, cupa, éra de cei carii bea din pacharu isi batea jocu dicendu, ca aceia nu sunt ómeni cá ómenii, ci numai nesece sterpituri.

Uneori se facea si dantiuri la principele. Music'a cea mai placuta a lui Apaffy era — cimpoiulu, de care astadi ómenii isi batu jocu cá de un'a musica ce a remasu numai pentru orbi. Candu dantiuiá principele si nevasta sa, toti boierii se sculá, éra candu marii'a sa se intorcea catra ei, toti i se inchiná. Dantífulu boierescu era fórté incetu, usioru, domolu si — unu dantiu cá acela se numea ungrescu! Ce diferentia între acela de atunci si între csárdás celu furiosu si adesea desiuchiatu din dilele nóstre!

Apaffy mergea desu si la venatu, éra candu era acasa, sér'a citea din vreo carte si mai alesu bibli'a dupa spiritulu timpului de atunci, éra dio'a deregea la orologíá, de care avea un'a multime, dintre care unulu candu batea, sí latra cá unu cane.

Toti cronicarii se invoiescu intru a marturisi, cumca Apaffy cu tóte betiile si alte ticalosii ale sale era omu blandu si bunu, éra sudalm'a lui cea mai mare erá: Mei magariu copilu de lele; totusi candu se manía vreodata, atunci mani'a i se prefacea in furia, incatu era gat'a se te omóre. Pe nevasta sa Ana Bornemisza nepót'a lui Teleki o batea de multe ori, din cauza calu prepunea tare de vreo dóua boieroice si ca marii'a sa dóm'n'a inca avea gura rea, apoi ii si placea tare a se amesteca in afacerile barbatu-seu. De altmintrea elu de si o batea, totu o iubea.

(Va urma.)

C l i o.

Intru intielesulu celoru comunicate cu alta ocasiune in acésta fóia, ne luamu voia a impartasi aici un'a alta epistola a prearendului domnu canonicu si prepositu capitulariu Stefanu Moldovanu, cá precuventare la catalógele celoru mai interesante documente istorice, pre care dn. prepositu inspiratu precumu a fostu din tineretiele sale si precumu este intocmá si la batranetie pentru istori'a patriei si a natiunei, lea conscrisu si ordinatu din arhivele comitelui Iosifu Kemény. Adeverate inventaria de bogatia istorica pastrate posteritatiei cá un'a elironomia, cu care dupa opiniunea nóstra nu se póte compara nici un'a bogatia pamentésca si pre care o voru sci apretiuí numai acei barbati adepti ai musei Clio, carii se simtu mai de multu petrunchi de nemarginit'a importantia a folosului ce are se traga posteritatea din istori'a acestei tieri. Se lasamu inse cá aici se vorbésca dn. prepositu, éra nóua se ne remana numai frumós'a datorint'a de a publica acelea catalóge.

Red.

Lugosiu; 13. Iuniu 1868.

Domnule si amice!

Viu a implini pre rendu propusulu meu, cá scrisorile de cuprinsu istoricu, ce le am pututu aduna, se le strapunu in proprietatea natiunei romane.

Intre acestea de acum loculu celu dintaiu cuprinde „Series Vajvodarum Transilvaniae.“ Acést'a eu nu o am la mine descrisa in form'a aci dedusa, ci e pe mai multe foi separatu in ordine chronologicu insemnata dupa deosebitele isvóra, la care se face provocatiune; prin urmare, daca pentru esten-

siunea ei, séu pentru secatiunea ei, séu si pentru alte cause nu se va puté tipari: atunci asi dori, cá pe rendu óre candu, pe spesele mele, se mi se decopieze, de cumva voiu mai fi in viatia, cá asia se fie in doua esemplaria descrisa.

Acésta „Series“ se póte si contrage si mai simplificá; inse eu am pretiuitu tóte trasurile de péna alu nemuritoriului compunatoriú, ale com. I. Kemény; — si precumu foile, din care o am compilatu acumu in acésta forma, au scapatu de perire cá prin minune in revolutiunea din 48 si 49 — si pórtá pe sine si acumu urmele cumu au fostu calcate in pitióre si intinate; totusi le amu decopiétu aci intocma si cu tóta scrupulositatea, fara nici un'a eróre, ce am observatu si atunci, candu le am scrisu de pe originalu.

La acésta „Series“ mai adaugu inca si urmatórele note:

Candu nemuritoriulu comite prenumitu m'au indemnatu a descrie acésta „Series Vajvodarum,“ si m'au initiatu pentru dens'a in voluminele celea numeróse ale diplomatariului seu, au adusu inainte si nisce momente multu cumpanitóre, si anume:

a) Cumca din tóte seriile pana aci de catra istorici compuse, acést'a e cea mai completa.

b) Cumca ochiulu agéru alu scrutatoriului va afla aici din inceputu pana in capetu in demnitatea vajvodala si nume romanesci, incependu dela Mercuriu pana la Dobo.

c) Cumca din acésta se stravede in catuva, ca candu au fostu unu voivodu de alta natiune, atunci séu alu doilea voivodu, séu unulu din vice-voivodi, cu pucine esceptiuni, au fostu de origine romanu.

d) Cumca altii au fostu voivodii si vice-voivodii de tíera si altii voivodii comitateloru si altii ai comitiloru si altii af corporatiuniloru mai mari séu mai mici, precumu alu capitulului de Alba-Julia, séu cel'a alu Zingariloru, carii era in graduri deosebite totu atatia comandanti de banderii. — Si cumca astfeliu de graduatiune se aflá si in seri'a keneziloru in Keneziaturi.

Mi a mai apromisu comitele in an. 1854 si mi a si aratu, dar nu mi au datu spre decopiere, unu fasciculu separatu de diplome, din carele se documentéza dreptulu de a avé si romanii voivodi din sinulu seu, inca dela regii Ludovicu si Sigismundu etc. emanate. Mórtea prématura l'au rapitu din mediloculu nostru mai nainte de ce asi fi avutu ocaseunea a plini apromisulu.

In fasc. II. se afla „Date istorice“ sub Nr. I. generale, sub

Nr. II. speciale, acestea cu respectu la sasi; tóte in ordine chronologicu insemnate.

In fasc. III. este a) Indicele despre Comítia; b) despre keneziaturi; c) despre opidulu si in catuva despre tienutulu Fogarasiului si d) despre castelele, in cea mai mare parte acum ruinate.

Folosulu acestora ilu potu avé la tempulu seu acei barbati devotati binelui publicu, carii séu cá membrii ai museului din Clusiu, séu si altcum aru voi a studia diplomatariulu comitelui Ios. Kemény, carele — precum audiu — e in thece separate asiediatu.

Acum pe rendu, dandu'mi D dieu sanatate statornica, voiú descrie din nou si diplomele ce se mai afla la mine, si pe rendu le voiú trimite si acelea.

Cu acestea repetindu'mi rugarea din epistol'a cea mai de pre urma sunt sel.

sinceru frate
St. Moldovanu.

Unu fragmentu din Ateneulu romanu.

Amu promisú in Nr. 13 ca ne vomu réntórece la discursulu dlui I. Eliadu tienutu in Ateneulu romanu despre „literatur'a politica.“ Vomú reproduce din elu unele capete dela inceputu si altele din finea aceluiasi, precumu urméza:

I. Domnii mei si Dómnele mele! Suindune in cea mai 'nalta anticuitate, vedemu ca ómenii cunoscea atatea sciintie, arte si maestrii, fara se scie carte, pentru ca alfabetulu séu carti nu ecsistau.

Ruinele atatoru cetati antice cá Babiloni'a, cá piramidele Egiptului, ne invederéza o cunoscintia intréga despre architectura, mecanica séu sciinti'a dinamice, cunoscintie intregi de matematica aplicata la astronomia, de pe candu nici urme de litere séu alfabetu nu se vedu.

Geometri'a, architectur'a, mechanic'a, astronomi'a, fisic'a, medicin'a, sciintiele naturali, atatea arte si maestrii, voiú se dícu, se cultivá in Egiptu din cea mai inalta anticuitate fara a fi cunoscutu alfabetulu séu literele.

Sciintiele tóte se comunicá initiatiloru séu eleviloru prin voce viia, prin practica astfelu, cum se invatia pana astadi multe arte si maestrii, desemnulu séu pictur'a, spre ecsemplu, music'a si sculptur'a si multe notiuni insusi de sciintie.

Sciintiele se comunicá prin viia voce séu celu multu prin alte semne cá ale ideografiei, cá ale hieroglifelor, ce servia mai multu spre aducerea aminte si nici de cumu spre a puté face vreunu tractatu de sciintie.

De aci se invederéza, ca un'a sunt sciintiele, artele si maestriele si alt'a sunt literele séu cartile pana in dilele nóstre. Se póte unu omu se scie multe si multe cá anticii sapienti si carte se nu scie, si nesciindu carte se nu'si póta ccomunicá la cei ce nu sunt de facia cunosciintiele sale.

De candu se inventà alfabetulu séu literele, ce singure potu traduce mai fidelu si representa ratiunea umana, de atunci studiulu sciintieloru se facilità, si in tóte progresulu deveni mai rapede; sciintiele de unde era ascunse séu oculte, se divulgara si devenira mai apropiabili, si cu catu artea usului litereloru inaintà prin scriere, dela papiru, pergamu pana la charthia si pana la tiparire, cu atat'a sciintiele nu numai ca inaintara, ci devenira mai popularie si societatea séu omenirea se folosi si inaintà intru tóte.

Fara litere inaintarea ar fi fostu fórtie tardie, sciintiele, istori'a dintr'o generatiune in alt'a ar fi riscatu a se perde; cu mórtea unui sapientu s'ar fi perduto si sapienti'a lui.

II. Se póte intr'o tíera, cá si in Egiptulu anticu, se se afle multe geniuri, multi barbati speciali in tóte sciintiele, artele si maestriele, si cu tóte acestea, acea tíera, de nu va avé carti care se intinda sciinti'a si se o trãsmita dela o generatiune la alt'a, acea tíera dicu, va fi totu in stare de barbaria. Daca Helad'a antica ne este mai cunoscuta decatu Egiptulu, daca s'a disu civilisata, este ca dela barbatii ei speciali prin litere ne-au remasu de mostenire cunosciintiele, sciintiele loru, capetele loru de opera.

Civilisatu este nu celu ce scie multe numai pentru sine si pentru epoch'a sa, ci acel'a care isi comunica cunosciintiele si le lasa de mostenire la posteritate spre a se folosi si a ajunge mai departe cu densele.

Daca Europ'a dela renascere este mai inaintata decatu Greci'a antica, caus'a este ca literele sunt intr'o stare cu multu mai inaintata. Ceea ce se sgíriá in anticuitate pe table de metalu atatea dile si luni, astadi se scrie intr'o óra, si ceea ce s'ar scrie cu diecimile de ani, se tiparesce intr'o septemana.

Dupa perfectiunea tipografiei prin vaporu astadi se tiparesce si se respande intr'o di in Europ'a intréga, cate altadata nu se puté respandi cu seculii.

Egiptulu a fostu barbaru cu toti sapientii lui, pentru ca n'a avutu carti, n'a fostu comunicativu. Turci'a si Rusi'a de astadi sunt barbare pe lenga celelalte tieri ale Europei, pentru ca de si au ómeni speciali fórte multi, n'au inse carti ce tracta de acele specialitati.

Cautandu la noi, facêndu cineva comparatia intre starea dela 1820 si cea de astadi, vedemu ca avem cu sutele si cu miile barbati ce au studiatu in tíera si in strainatate, si daca acesti barbati speciali nu sciu si nu inavutiescu limb'a cu carti ce tracta despre acele specialitati, se nu ne facemu ilusiuni, domnii mei, sunt nisce barbari acei sapienti, pentru ca nu sunt comunicativi.

Natiunea ce posede mai multe si mai bune asemenea carti ce inalta sufletulu, ce potu deslega problemele cele mai dificili ale umanitatii, ce preintempina nevoile societatii, ce potu libera pe omu de sclavi'a innoantiei, de sclavi'a saraciei materiali si spirituali, acea natiune este cea mai civilísata si posede civilísati'a cea mai durabila.

Cartile ce tracta despre sciintie, arte si maestria, despre tóte ce potu folosi si face a inainta societatea, dela cele mai utili pana la cele mai frumóse si mai sublime, acele carti tóte la unu locu se numescu literatur'a unei limbe, unei natiuni, si cu catu acele carti voru fi mai multe, mai clare, mai utili, scrise mai cu arta si cunoscintia, cu atat'a acea literatura este mai mare si mai sublima.

Si pentru ce insa cartile unei limbe sunt identice cu literatur'a ei?— Pentru cuventulu celu mai naturalu din tóte, pentru ca numai literele séu alfabetulu putura traduce cuventulu séu ratiunea umana si a o comunica asia de fidelu; ideografi'a si hieroglifefe n'ar fi fostu in stare de a infiintia o literatura.

Dela aparitiunea litereloru se infiintiara si cartile.

III. Nici o limba nu se ecsprima asia de naturalu cá cea romana, candu este vorb'a de unu omu instruitu, sapientu, cu minte si intregu intru tóte.

Romanulu dice: „omulu ast'a scie carte,“ nu dice a invetiatu, ci scie carte; invetiulu este o deprindere, ér' nu sciintia; de aceea se si dice invetia pe dinafara. — Scapatine de invetiamentulu publicu Domniloru ministrii si datine instructiune, sapientia publica.

Mai dice romanulu: „omu cu carte multa.“ Auditi, Domnii

mei? multa ér nu pucina, si cu atat'a mai reu, candu nu e nici de cumu.

Mai audiamu inca in copilaria, ca cartea nu are margini: sute si miil de ani de ar trai omulu, totu nu póte sci cartea tóta.

Omeniloru ér' ce sciu ori catu de multe si nu sciu carte, grecii le dicu: agrammatos filosofos, filosofi fara carte, filosofi neliterati.

Omulu in adeveru nu póte se fia universalu; se póte cá se scia un'a si se nu scie alt'a, si precumu se póte dice unui medicu: cunosci Domnule medicin'a, dar nu cunosci si music'a; asemenea i se póte dice: esci bunu medicu, dar carte nu scii, si nu se supara daca este asia.

De aceea se nu fia suparare, daca amu dice in faci'a fiacaruia din barbatii nostri speciali:

Vei fi, Domnule, bunu ingineru, bunu architectu, bunu mechanicu; dar cu iertatiune, carte nu pré scii.

Vei fi bunu musicu, bunu pictoru, bunu sculptoru, dar carte nu scii.

Vei fi sciindu, coconasiule, tóte limbele, tóte istoriile, nu-mai carte si istoria romanésca nu scii si nu e culp'a nóstra, daca romanii n'au nici o nevoie de Dumneata.

Vei fi, Domnule doctoru, mare filosofu, mare teologu, filosofu si teologu absoluta, mare advocatu, dar ce pecatu ca carte nu scii, ca ne amu fi bucuratu si noi!

Si éراسi viceversa, cá se nu fia suparare, vei fi sciindu, Domnulu meu, carte multa, dar sciintie si arte nu cunosci; si crede-ne ca ne pare reu din sufletu, pentru ca ai fi pututu face mare bine natiunii.

Am vrutu, Domnii mei, a stabili unu adeveru, ca adica un'a suntu sciintiele si alt'a este cartea, asia precumu fiacare specialitate diferesce de alt'a si tóte impreuna facu unu intregu, ér nu cá se facu órecare ilusiuni. Voiu se constatezu ca literatur'a séu cartea este o specialitate a parte, si cine nu s'a ocupatu de dens'a nu póte s'o cunosca.

IV. Pana candu dara nu ne vomu aplica intru a sci si carte si mai virtosu carte romanésca, si nu ne vomu scrie cate scimu si cunoscemu in limb'a nationala, rationala si co-recta, pana candu nu vomu implea bibliotecele romane cu cartile nóstre, cá se le lasamu la posteritate, se nu ne facemu ilusiuni, ér o mai repetu, totu barbari vomu fi.

De amu fi, Domnii mei, toti cati ne aflamu in acésta sala dinpreuna cu toti romanii din capitala si din tóte partile Ro-

maniei, de amu fi toti cu totii fiacare cate unu panepistimon, adica. sciitoru de tóte sciintiele, si nu amu sci carte, séu nu amu sci, séu nu amu voi a ne comunica prin scrisu séu prin carti la natiunea intréga si la posteritate cunoscintiele, capitalulu nostru intelectualu si moralu, toti noi acesti angeli, tóte aceste geniuri de sapientia, toti cu totii n'amu fi decatu nisce barbari cu atat'a mai cumpliti decatu barbarii primitivi, cu catu amu sci mai multe de catu densii. Posteritatea n'ar avé decatu blesteme pentru noi, pentru ca nu'i amu lasatu nimicu din sciintiele nóstre.

Pe langa acestea fara carti nationali, fara literatura nationala nu póte ecsista nici patria, nici patriotismu, nici nationalitate; si éta caus'a pentru ce parintii nostrii avea mai multu doru de ale patriei, pentru ce avea fapt'a patriotismului fara a cunósce numele séu vorb'a cu care ne decoramu noi in tóte ocasiunile, cunoscea numai ale tierei loru; si ceea ce cunósce omulu, aceea si póte iubi daca merita iubire.

Noi insa cumu putemu iubi tiér'a, daca nu cunóscemu nici istori'a ei, nici institutiunile ei, nici limb'a ei?

Dela unu timpu incoa starile avute isi au crescutu copiii prin profesori straini, in limbe straine, si trimetiendu'i apoi de mici in strainatate, acei copii se returná in tiéra fara nici o cunoscintia de ale ei; superbi de cate scia, erá indiferenti de cate nu cunoscea. — N'au vrutu se cunósca tiér'a, nici tiér'a astadi nu voiesce a'i cunósce.

Starile de mijlocu si cele neavute isi dau copiii a trece prin colegiuri si facultati (de candu avemu colegiuri si facultati), cu profesori ce n'au nici o unitate intre densii, fiacare cu sistem'a lui. Acesti copii trecu tóte clasile incepetóre, gimnasiali si de facultati, mai multu se indoctrina decatu se instrue; cate audu séu invétia intr'o clasa, in ceealalta profesorulu se încérca a'i desvetia si asia in 14 si 16 ani de studiu trecu din scólele nóstre in cele din Franci'a séu Germani'a fara a sci romanesce; fiacare isi are o maniera a sa de a scrie, dupa catu mai multu séu mai putienu 'l a indoctrinatu dascalulu ce'lu a fostu accaparatu. Fiacare insira la litere, la vorbe, fara a'si da nici unu cuventu de cate scrie, si intr'o limba care numai romanésca nu este, plina de solecismi si de strainismi.

In Francia apoi séu in Germani'a, de se ducu, si acolo de se apuca de vreo specialitate, pré putiena carte francesa séu germana cunoscu, ca-ci fórté putieni vinu inapoi in stare

cumu se scrie bine in limb'a francesa séu germana, cumu se póta trece de autori in acele limbe; vinu, voiu se dicu, in tíera nici romani, nici francesi, fara nici unu legamentu de unitate, care se'i lege intre densii si cu natiunea intréga.

Cei din starile avute, din familiile istorice necunoscându nici istori'a, nici institutiunile natiunii, au inceputu a se crede, dupa cate au vediutu in istori'a Germaniei si Francei, ca sunt nobili ereditari, ca functiunile mari ale tieriei au fostu ale loru de mostenire.

Cei de starile de mijlocu necunoscându éra institutiunile egalitari ale Romaniei, crediura pe cei din starile avute ca sunt nici mai multu, nici mai putienu, decatu nisce baroni si comiti feudali, nisce catcauni de burggrafi si marcugrafi, buni de dusu la guilotina.

Daca amu fi sciutu cu totii ca natiunea romana dela inceputu n'a cunoscutu nici odata titluri si drepturi ereditari, ci totud'aun'a isi au recrutatu capacitatile din tóte starile societatii, si candu s'a invecitu o generatiune a venitu cea noua a'i lua locul din tóte starile, n'amu fi ajunsu in acésta confusiune si lupta absurda. Cadu Negrulescii si vinu Mirciulescii; cadu acestia si vinu domni, bani din tóte starile societatii; se stingu Buzescii si Calonfirescii-Leurdeni si vinu Filipesci, Lengi, Nestori, se ducu acestia si vine generatiunea actuala cu aceleasi drepturi egalitare.

Cine n'a mai vrutu se fia boieru cá Ienache Vacaresculu, a se ocupa cu limb'a patriei, a incetatu de sine de a mai fi boieru séu capu alu natiunii si au venitu alti filii ai patriei a'i lua locul.

De se vedu nisce adunari, nisce asociatiuni cá acést'a a Ateneului, observati bine, Domnii mei, ca si la noi si in Moldov'a si in Transilvani'a, si peste totu unde s'aude limb'a romana, nu veti vedé alti barbati, decatu din cei ce s'au ocupatu si se ocupa cá Ienache Vacaresculu cu cele proprie ale romaniloru, cu limb'a loru, cu istori'a loru, cu datinele loru si institutiunile loru, cu religi'a loru, cu infintiarea, cu unu cuventu a literaturii loru. Si nu ca dóra numai cei ce sunt membrii acestui Ateneu ei numai calca in urm'a Vacarescului Ienache; avemu multi din fericire si speramu ca toti ne voru face onóre a se intr'uni cu noi si a ne da concursulu si luminile a marí si intinde literatur'a romana. Avemu nevoie de fonduri spre acést'a si le vomu infintia. (Va urma.)

Bibliografia.

Dn. Vas. Alecsandrescu Urechia avù bunatate a ne mai trimite din publicatiunile sale relative la instructiunea publica din Romani'a unita inca si acestea dóua:

Scólele satesci in Romani'a.

Istoriculu loru dela 1830 pana la 1867 cu anebsarea tuturoru documenteloru relative la cestiune. Bucuresci 1868. -- Unu tomu 4° mare 134 pagine, din care numai 32 coprindu istori'a scóleloru satesci, éra in celelalte se vedu publicate 94 documente.

Localurile de scóle satesci in Romani'a,

acompaniate de planurile relative, delineate de D. Burelli, siefu architectu alu ministeriului instructiunei publice. Bucuresci 1868. Acésta brosiura totu 4° mare, are numai 9 pagine de tecstu, éra alte 13 coprindu planuri architectonice de infintiarea unoru scóle comunali pentru cate unu numeru de 50, 60, 150, 250 pana la 300 scolari, séu si de case comunali (de primaria) impreunate cu scól'a. Multu ne interesara acestea planuri. Le recomandam tuturoru cati cugeta a ridica cladiri de scóle impartite intieptiesce. Conetatienii nostrii si amicii din comunele vecine voindu a le cunósce, binevoiesca a osteni la localulu in care lucra G. Baritiu (piati'a straieloru 307).

In catu pentru istori'a scóleloru satesci din Moldavo-Romani'a, nu vomu inceta de a o recomanda mai virtosu la toti acei pessimisti desperati, carii si pana astadi striga in gur'a mare, cumca invetiamentulu in acea tíera nu ar fi facutu nici unu progresu. Din documentele publicate se vede curatu, ca pana in a. 1830, adica inca pe urm'a resboiului ruso-turcescu, instructiunea publica in orasiile districtuali si in sate era tabula rasa, cum si ca pana in 1838 abié s'au pututu face pregatirile pentru scóterea poporului dintru intunerecu si din umbr'a mortiei, prin urmare ca totu ce vedemu astadi pe acelu campu alu culturei nationale, multu pucinu catu s'au facutu, este numai fructulu celoru treidieci de ani din urma. Instructiunea poporului mai sta inca departe de tînt'a catra care trebue se alerge; aratati'mi inse inca numai un'a tíera scapata de iatagane si baionete straine abia eri alaltaeri, carea in treidieci de ani se fia facutu macaru numai atat'a, catu a facutu Romani'a pentru latírea luminiloru. (Noi amu scapatu de iataganu dela 1692). Celu care va citi acésta istoria a scóleloru satesci, va pricepe multu mai bine coprinsulu Buletinului instructiunei publice si alu Anuariului scóleloru, cumu si tóta starea de fatia a invetiamentului.

A esitu de sub tipariu si se afla la tóte librariile in brosiuri:

„Toleranti'a religiósá in Romani'a“ de B. P. Hajdeu.

O recomandam cetitoriloru nostri, ca-ci astadi are unu interesu nu numai literariu, ci si politicu. (Albin'a).

In tipografi'a-archidiecesana din Sibiiu a esitu de sub tipariu unu opu intitulatu:

„Cunoscintie practice despre gradini si cultivarea loru“ de dn. dr. Paulu Vasiciu.

Nr. 127. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinarie a comitet. asoc. trans. rom.

ținute în 7. Aprilie c. n. sub presiulul Rev. D. vice-pres. Ioane Hannia, fiindu de facia DD. membrii Ilustr. sa D. cons. Petru Manu, Ilustr. sa D. cons. P. Dunc'a, D. adv. dr. I. Nemesiu, D. prof. I. Popescu; D. secr. II. I. V. Rusu, D. capitanu si cass. alu asociat. C. Stezariu si D. bibliot. alu asociat. N. Cristea.

§. 38. Rever. D. vicepres. presentéza conspectulu despre starea cassei asoc. pre tempulu acestei siedintie, din care conspectu se vede, cumca cass'a asoc. — dupa subtragerea erogatorulu de pana acum — are în proprietatea sa sum'a de 29,418 fr. 95 cr.

Se ica spre scientia.

D. cassariu alu asoc. în urm'a conclusulu comitet. asoc. adusu în siedinti'a din 3. Martie a. c. raportéza în privinti'a computulu asternutu din partea D. secret. I. G. Baritiu despre spele avute cu edarea foiei asoc. în decursulu luniloru Ian. si Fauru a. c.

Combinanduse erogatiunile cu perceptiunile despre lunile Ianuariu si Fauru a. c. si aflanduse pre deplinu corespunditoric, computulu D. secret. I. se afla de esactu; deci comitet. decide, cá D. secret. I. incunoscientianduse despre acést'a, totu odata se se pofésca a aterne catra finea anulu curente alu asociat, unu computu generale, carele apoi la tempulu seu se va propune viitórei adun. gener. a asociat. spre esaminare si aprobare.

§. 40. Inclitulu tribunalu comitatense alu Huniadorei prin charti'a sa din 12. Dec. 1867 Nr. 3834 incunoscientiaza, cumca D. Ioanu Piposiu fostu controloru la baile erariale din Govasdia prin testamentulu seu din 3. Sept. 1867 a impartasitu si pre asociat. trans. romana la averea lasata dupa sine, si totu odata recerea pre asociat., cá în tempu de 30 dile se 'si dea declaratiunea sa în privinti'a acelei ereditati.

Conclusu. Comitetul decide a se rescrie inclitulu tribunalu comitatense alu Huniadorei, ca asociat. primesce a fi partasia la creditatea Dlui Ioanu Piposiu, inse cum beneficio inventarii; si totuodata trimetiendu unu timbru de 1 fr. v. a., roga pre acelu inclitu tribunalu, cá se binevoiésca a'i servi cu trimeterea unei copie fidele din respectivulu testamentu.

§. 41. Se cetesce respunsulu D. advocatu Georgie Ratiu, datu la scrisórea comitet. asociat. din 3. Martie a. c., prin care numitulu Domnu fù provocatu a respunde o datoria de 100 fr.

v. a., ce d. proprietariu N. Zsig'a sen. a avut'o la dsa si a oferit'o asociat. transilv. cu acea conditiune, cá incassanduse sum'a numita, 50 fr. se se reserve pentru fondulu asoc. trans., ér celalalti 50 fr. se se strapuna asoc. literarie din Aradu.

Conclusu. Din respunsulu D. G. Ratiu comit. aflandu cu neplacere, cumca Domni'a lui nu numai nu atinge cu nici unu cuventu meritulu obiectului din provocarea resp., ci inca 'si iea libertate a se demite si la nescari espectoratiuni vatamatorie, facundu comitetului imputari, care nu se tienu de obiectulu cestiunatu: deórace facia cu unu atare omu comitetulu si-a perdutu tóta speranti'a de a poté realisá ofertulu Dlui proprietariu N. Zsig'a sen. dupa dorinti'a aceluasi; asia la propunerea Dlui dr. I. Nemesiu, cu unanimitate de voturi — afara singuru numai de votulu Ilustr. sale D. consil. Manu, carele fú de opiniunea cá resp. debitoriu se se provóce de nou a respunde apriatu la meritulu obiectului — se afla motivatu a decide, cá respectiv'a politia (Wechsel) aflatoria la comitetu se se retrimetia Dlui N. Zsig'a sen. spre a dispune singuru mai incolo cele ce le va aflá cu cale in privinti'a realisarei numitei datorii.

§. 42. Se impartasiesce resolutiunea inclitei directiuni postale din Sibiu ddto. 7. Martie a. c. Nr. 1169 data la charti'a comitet. asoc. din 14. Ian. a. c., prin carea se cerú, cá foia asoc. „Transilvani'a“ in privinti'a marceloru postali la espeduire se fia tractata dupa normele aflatorie in vigóre.

Acést'a resolutiune, dupa tenórea careia foia asociat. in privinti'a marceloru postali la espeduire are a se tractá dupa norm'a diuareloru, — se iea spre placuta scientia.

§. 43. Inaltulu guberniu regiu pre langa charti'a din 18. Martie a. c. Nr. 4839 impartasiesce unu estrasu despre progresulu tenerului iuristu stipendiatu alu asociat. G. Rusu, doveditu in semestr. II. a an. scol. tr. 186⁶/₇.

Se iea spre scientia.

§. 44. Directiunea scólei capitale c. r. de mustra din Prag'a incunoscientiaza, cumca tenerii preparandi si stipendiatu ai asociat. Georgie Munteanu si Stefanu Torpanu in decursulu semestr. I. an. scol. cur. 186⁷/₈ au doveditu o diligintia mare in frecuentarea prelegeriloru si o portare morale pre deplinu corespunditorie legiloru scolastice.

Se iea spre scientia.

§. 45. Se presentéza testimoniulu scol. pre semest. I. an. scol. c. alu tenerului Const. Popoviciu studente in clas'a I. la

scól'a reale din Brasiovu, din carele se vede, ca acestu stipendiatu alu asociat. a raportatu clas'a gener. de progresu: prim'a cu eminentia.

Se iea spre scientia.

§. 46. Domnulu invetiatoriu la scól'a capitala rom. din Lapusiulu ung. D. Varn'a cere a se da pentru scól'a de acolo unu esemplariu din foi'a asociat. gratis.

Comitet. decide a implini rogarea numitului invetiatoriu.

§. 47. Secret. reuniunei pentru cunoscienti'a patriei trans. trimete pentru bibliotec'a asociat. trans. brosiur'a 3 din tom. VII. si brosiur'a I. din tom. VIII. din operatulu anualu alu reuniunei intitulatu: „Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde.“

Se iea spre scientia.

§. 48. Secret. II. raportéza despre banii incursi la fondulu asociat. dela siedinti'a trecuta cá tacse de m. ord., carii facu sum'a de 15 fr. v. a.

Se iea spre scientia.

§. 49. Rev. D. vicepres. cetesce unu elaboratu agronomicu trimesu de D. prof. Stefanu Popu pentru foi'a asociat.

Conclusu. Comitetulu decide, cá respectivulu elaboratu agronomicu se se trimetia spre publicare la redactiunea foiiei asociat. in Brasiovu.

Cu aceste siedinti'a comitet. asociat. trans. inceputa la 11 óre inainte de amiadi, se inchia pre la 1 óra dupa amiadi.

Sibiiu, in 7. Aprilie c. n. 1868.

I. Rusu mp.
secret. II.

I. Hannia mp.
vicepres.

Nr. 142. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinare a comitet. asociat. trans. rom.

tenute in 3. Maiu c. n. a. c. sub presidiulu Rever. D. vicepres, I. Hanni'a, fiendu de facia DD. membrii ai comit. Ilustr. sa D. cons. de curte I. Bolog'a, Ilustr. sa D. cons. de gub. P. Dunc'a, Ilustr. sa D. cons. de finantia P. Manu, D. senat. P. Rosc'a, D. advocatu dr. I. Nemesiu, D. dr. N. Stoi'a, D. prof. si par. Z. Boiu, D. secret. II. I. V. Rusu, D. capitanu si cassariu alu asoc.

C. Stezariu si D. redact. si bibliot. alu asociat. N. Cristea.

Rev. D. vicepresiedinte salutéza pre Ilustr. sa D. consiliariu de curte Iacobu Bolog'a, carele asiedinanduse cu locuenti'a aici, binevoi a luá parte la acést'a siedintia a comitet.; membrii de facia ai comitetului isi descoperu stim'a facia cu Ilustr. sa prin unu „se traiésca.“

Dupa aceea se trece la ordinea zilei.

§. 50. D. cassariu alu asoc. cetesce conspectulu despre starea cassei asoc. pre tempulu acestei siedintie, din carele se vede, ca cass'a asociat. — dupa subtragerea erogatelu avute pana acum — are in proprietatea sa sum'a de 29,557 fr. 43 cr.

Se ia spre scientia.

§. 51. În legatura cu acelu conspectu D. cassariu mai raportéza despre incassarea intereselu obvenitorie cu 1. Aprilie si Maiu a. c. dupa couponii obligat. metal., dupa obligat. de statu si cele urb. ungur. si anume: dela couponii obligat. met. din 1. Aprilie s'au incassatu in argintu 12 fr. si in BN. 2 fr. 64 cr. v. a., dela obligat. de statu s'au incassatu cá procente 7 fr. 9 cr., ér dela obligat. urbar. ungur. 19 fr. 53 cr.,

Se ia spre scientia.

§. 52. Totu cu acea ocase D. cassariu aduce la cunoscenti'a comitet., cumca D. c. r. maioru Ioanu Noacu de Hunyad a oferitu in favórea fondulu asociat. trans. o obligatiune urbariale trans. Nr. 24,043 sunatoria despre 105 fr. v. a.

Conclusu. Deórace D. maioru I. Noacu prin oferirea sumei de 105 fr. v. a. in favórea asociat. conformu Şlui 6 p. 2 din statute, s'a facutu membru ord. alu asociat. pre viétia, comitetulu 'si va tiené de o placuta datorita alu propune viitoriei adunari generale spre a se acceptá intre membrii ord. ai asoc. si spre a i se poté dá respectiv'a diploma.

§. 53. Rev. D. vicepresiedinte aduce la cunoscenti'a comitetului, cumca in decursulu lunei trecute D. cassariu i a impartasitu o scrisórea a Dlui secret. I, Georgie Baritiu, prin carea Dsa a cerutu a i se trimete numai decatu o anticipatiune de 200 fr. spre acoperirea speselu necesarie la tiparirea si edarea foiei asociat. Totuodata D. vicepresiedinte face cunoscuta si aceea impregiurare, cumca de o parte din respectulu regulatei edari a numitei foi, considerandu lips'a urgente pentru asemnarea cerutei anticipatiuni; de alta parte basatu si pre tenorea conclusulu adusu in siedinti'a comitet. din prim'a (1.) Noembre 1867 §. 121, prin care conclusu comitet. s'a dechiaratu determinatu a asemná la cererea Dlui secret. I. anticipatiunile necesarie pentru suportarea speselu obvenitorie cu tiparirea foiei asociatiunei: s'a aflatu indemnatu presidialmente, a dá asemnare la cass'a asociat. pentru esolvirea si trimeterea catu mai ingraba a susu amentitei sume, si acést'a inca si din acelu motivu, ca lucrulu fiendu atatu de urgente, nu potù numai decatu se conchiame pre DD. membrii ai comitet. la siedintia.

Conclusu. Dupa discussiuni mai indelungate comitetulu considerandu si apretiuindu motivele aduse inainte, ia spre scientia si aproba procederea Dlui vicepresiedinte cu atatu mai vertosu, cu catu ca aceea se afla basata si pre conclusele precedente ale comitetului.

§. 54. Secret. II. cetesce o scrisórea a societatiei „Transilvani'a“ din Bucuresci ddto. 20. Martie a. c., prin carea danduse unele espicatiuni asupr'a scopului aceleia, totu odata se trimete pentru asociat. cate unu esemplariu legalisatu din actele si statutele numitei societati. Dupa perlegerea resp. scrisori secret. II. face propunerea, cá comitet. se binevoiésca a esprime in scrisu societatiei „Transilvani'a“ multiamit'a sa cordiale.

Conclusu. Propunerea secret. II. din punctulu de vedere alu importantiei obiectului de sub cestiune dandu ansa la discussiuni mai indelungate si serióse, intre membrii comitetului, mai alesu in ceea ce privesce cuprinsulu unei atari scrisori, in urma comitet. la propunerea Dlui vicepresiedinte se afla indemnatu a decide, cá se se compuna o comisiune de trei membrii din sinulu seu si anume: in persónele Ilustr. sale D. consil. de curte Bolog'a, Rusu si Boiu, carea luandu la o esaminare mai profunda obiectulu cestiunatu, se presenteze la viitori'a siedintia a comitet. o parere motivata in ast'a privintia, alaturandu totuodata si unu conceptu despre o atare scrisórea de multiamita.

§. 55. Secret. II. presentéza testimoniulu de pre sem. I. an. scol. curente alu tenerului Georgie Vintila ascultatoriu de agronomia la institutulu agronomicu Ungar. Altenburg, din carele se vede, ca numitulu teneru stipendiatu alu asociat. a doveditu din obiectele propuse unu progresu multiamitoriu.

Se ia spre scientia.

§. 56. Se raportéza despre unele carti daruite pentru bibliotec'a asociat. si anume: a) D. consiliariu de scóle dr. Pav. Vasasiu a daruitu unu esemplariu din opulu seu „Macrobiotic'a séu maestri'a a lungi viéti'a“ dupa Hufeland tom. I. si II.; b) D. secret. gubern. Lad. Vajda unu esemplariu din opulu seu „Néhány szó az 1854 június 24-ikén kibocsáttot I. m. urbéri nyiltparancs Commentátiojának halaszthatlan szükségességéről etc.“ si c) D. parochu si prof. Zach. Boiu 1 esempl. din cartea de cetire pentru scólele populari partea I.

Comitetulu primesce cu recunoscientia aceste oferte si decide a se transpune resp. D. bibliotecariu pentru a se trece in registrulu cartiloru asociat. si a se publicá la tempulu seu.

§. 57. D. bibliotecariu presentéza unu contu sunatoriu despre 2 fr. 50 cr. pentru legarea aloru doue charte (mape) daruite asociat. din partea ministeriului de cultu si instructiune publica din Bucuresci, si se róga a se asemná esolvirea aceluia.

Conclusu. Se asemnéza la cass'a asociat. esolvirea numelui conto pre socotél'a speseloru extraordinarie ale comitetului.

§. 58. Ilustr. sa D. consiliariu de curte si membru alu comitetului Iacobu Bolog'a luandu cuventulu dupace 'si esprimá viu'a dorintia, cá asociat. se caute a aflá midilóce spre a'si desvoltá o activitate mai intinsa, cá asia mai cu inlesnire se póta apinge la scopulu defiptu prin statute, presenta in scrisu urmatori'a propunere:

1) Infúntiarea atatoru subcomitete séu reuniuni tienutali prin diferite parti ale Transilvaniei, cate voru fi de lipsa si cu privire la natur'a impregiurariloru cu potentia.

2) Denumirea unui agentu alu asociat. in fiacare comuna curata séu mestecata romanésca din Transilvania.

Totuodata poftesce pre comitetu, cá se binevoiésca a incredintiá unei comisiuni esmitende din sinulu seu, prelucrarea unui regulamentu asupr'a puncteloru propuse, si aceluia fara intardiare a'lu presentá spre pertractare la o siedintia prosima a comitetului.

Conclusu. Comitétulu primindu in principiu cu placere propunerea Ilustr. sale D. consil. I. Bolog'a in totu cuprinsulu seu, totuodata pentru esaminarea matura a aceleia esmite din sinulu seu o comisiune in persónele DDloru I. Bolog'a, consil. P. Dunc'a, consil. P. Manu, consil. dr. Nemesiu si N. Cristea, cu acea insarcinare, cá se raporteze la siedinti'a viitoria.

Cu aceste siedinti'a comitet. asociatiunei inceputa la 4 óre dupa amiadi, se inchia pre la 7 óre sér'a.

Sibiu, in 12. Maiu c. n. 1868.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

I. Hannia mp.,
vicepres.

Nr. 151. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinarie a comitet. asoc. trans. romane

tienute in 9. Iuniu c. n. a. c. sub presidiulu Rev. D. vicepres. I. Hannia, fiendu de facia DD. membrii ai comitet. Ilustr. sa D. consiliariu de curte I. Bolog'a, Ilustr. sa D. consil. gubern. P. Dunc'a, Ilustr. sa D. consil. de finantia P. Manu, D. adv. dr. I. Nemesiu, D. dr. N. Stoi'a, D. par. Z. Boiu, D. prof. I. Popescu, D. secret. II. I. V. Rusu, D. capitanu si cassariu alu asociatiunei C. Stezariu si D. redact. si bibliotec. N. Cristea.

§. 59. D. cassariu alu asoc. C. Stezariu presentéza con-

spectulu despre starea cassei asoc. pre tempulu acestei siedintie, din care se vede, cumca cass'a asoc. — dupa subtragerea erogatelu de pana acum — are in proprietatea sa sum'a de 29,236 fr. 68 cr.

Se iea spre scientia.

§. 60. In legatura cu presentarea acelu conspectu D. cassariu mai raportéza despre banii incursi la asoc. in decursulu lunei trecute cá tacse de membr. ord., cari facu sum'a de 15 fr. v. a.

Se iea spre scientia.

§. 61. D. advocatu plenipotentiatu alu asoc. Mat. Nicol'a pre lenga scrisórea sa din 21. Maiu a. c. in legatura cu o alta echartia a sa din 28. Septembre a. trecut, mai trimete 108 fr. v. a. din pretiulu casei Telechiane de sub Nr. 229 vendute in 1865 cu 320 fr. v. a. in favórea fondului asociatiunei. Totuodata prin susu citat'a scrisóre descopere, cumca Domni'a sa din provocarea comitetului asociat. din 8. Octobre a. tr., cá se servésca cu deslusirile necesarie despre aceea, cá óre incassatus'au ori ba? pretiulu casei Telechiane vendute? deduce aceea consecuentia, cá si candu comitetulu prin acea provocare ar fi avutu intentiunea alu suspitioná in privinti'a onórei sale, deci din acelu motivu nu afla nici acum cu cale a respunde la numit'a provocare, fiendu ca atare raspundere s'ar poté luá mai multu de o escusare si refugiu, nepotendu nici cu ast'a ocasiune a trimete intregu pretiulu casei vendute; in fine domni'a sa respinge dela sine o atare suspitiune si poftesce, cá acést'a a sa scrisórea se se publice in intregu cuprinsulu in foia asociatiunei.

Perlegunduse scrisórea respectiva a Dlui advocatu plenipotentiatu alu asociatiunei si supunenduse la o discussiune matura, comitet. asociat. se afla indemnatu a aduce urmatoriulu:

Conclusu. Pentru banii trimesi in suma de 108 fr. v. a. se se trimetia din partea cassei asociat. Dlui advocatu plenipotentiatu alu asoc. cerut'a cuietantia, ér incatu pentru cealálta parte din scrisórea sa se i se respundia, cumca comitet. asoc. nici decatu n'a avutu intentiunea alu vatamá séu suspitioná in privinti'a onórei sale, prin provocarea comitetului din 8. Oct. a. tr.; deci i pare reu, ca domni'a sa s'a pututu affá vatamatu prin atare provocare, care dupa opiniunea comit. nu contine in sine nimica vatamatoriu, ci a avutu de motivu singuru numai implinirea datoriei sale de a ingrigi de averea asociatiunei; din motivulu adusu níci ca afla acestu comitetu cu cale a pu-

blică în foi'a asociatiunii respectiv'a scrisóre; după ce înse nici cu ast'a ocaziune comitetulu nu primí cerutele desluciri, cu privire la sum'a restanta din pretiulu casei vendute, totu din motivulu implinirii datoriei sale facia cu asociat. se simte indemnatu a rugá de nou cu tóta increderea, pre D. advocatu plenipotentiatu alu asociat., cá se binevoiesca a'lu informá despre starea obiectului.

§. 62. Comisiunea insarcinata în siedinti'a comitetului din 12. Maiu a. c. cu cercetarea si raportarea asupr'a acteloru trimese asociat. din partea societatiéi „Transilvani'a“ prin referentele seu D. parochu si membru alu comitet. Zach. Boiu, isi presentéza raportulu seu.

După ce numit'a comisiune în raportulu seu arata, ca societatea „Transilvani'a“ din Bucuresci devine de cea mai mare însemnatate pentru asociat. trans. din doue cause, si anume: a) din cauza, ca aceea are aceeași tienta, care în un'a parte este si problem'a asociat. transilvane, va se dica: ajutorirea tenerimei romane studiose prin stipendia, si b) din cauza, ca prin articulu 40 din statutele sale în casulu desfiintariéi numesce pre asociat. transilvana de unic'a ereditoria a fondului ei: se afla indemnatu a face urmatoriile propuneri:

1) Cá actele societatiéi Transilvani'a legalisate în tóta form'a, cum si Nr. 277 din $12/24$. Dec, 1867 alu Monitoriulu oficialu alu Romaniei, în carele se afla statutele aprobate ale numitei societati se se predea Dlui cassariu si controlorulu alu asociatiunii, spre ale transpune si pastrá în cass'a asoc. între documentele si lucrurile de pretiu.

2) Cá societatiéi Transilvani'a se i se impartasiésca în scrisu bucuri'a si multiamit'a comitet. asociat. pentru nobil'a si salutifer'a sa întreprindere.

3) Cá unu esemplariu din tóte actele trimese si trime-tiende se se transpuna onor. redactiuni a foiéi asociat. spre a face întrebuintiare din ele, tiparindule după împregiurari séu din cuventu în cuventu, séu în estrasu în foi'a asociat.

4) În fine cá tóte actele asociat. edate si edande se se impartasiésca în cate 1 esemplariu si societatiéi Transilvani'a la Bucuresci.

Presidiulu punendu la discussiune numitele propositiuni, comitetulu cu unanimitate decide: a se primí în totu cuprinsulu lor si a se efectui.

§. 63. Totu în legatura cu conclusulu susu amentitu §. 62 p. 2 D, parochu Z. Boiu cetesce proiectulu unei scrisori de

multiamita trimetienda societatiei „Transilvani'a“ pentru actele impartasite asociat. transilvane.

Conclusu. Scrisórea de multiamita compusa de D. par. Z. Boiu desbatenduse si cu pucine modificatiuni neesentiali priminduse se decise a se purisá si a se trimete numai decatu numitei societati.

§. 64. Secret. II. considerandu, ca se apropia tempulu viitoriei adunari generale a asociat. face propunerea, cá comit. se binevoiésca a denumi din sinulu seu comisiunile insarcinate cu prelucrarea bugetului pre an. viitoriu alu asociat., asternandu adunarei gener. spre desbatere, cu prelucrarea programei viitoriei adunari generale, cum si cu pregatirea raportului despre activitatea comitetului asociat. in decursulu anului cur. 186⁷/₈.

Conclusu. Comitetulu acceptandu propunerea secret II. relativu la denumirea comisiunei pentru prelucrarea bugetului preliminaru pre an. viitoriu alu asociat. alege din sinulu seu de membrii acelei comisiuni pre Ilustr. sa D. consil. de curte I. Bolog'a, dr. I. Nemesiu, D. parochu Z. Boiu si D. cassariu alu asociat. C. Stezariu. Totu acést'a comisiune se insarcinéza si cu prelucrarea unui computu preliminaru separat, despre spesele edarei foiei asociat., cum si cu prelucrarea unei programe pentru viitori'a adunare generala, avendu de a'si face raporturile sale in siedinti'a mai deaprópe a comitetului ce se va tiené in 7. Iuliu c. n. a. c.

Er propunerea relativa la denumirea unei comisiuni pentru elaborarea raportului despre activitatea comitetului in decursulu an. cur. 186⁷/₈ nu se primesce, ci conformu usantieii observate pana aici, se insarcinéza insusi secret. II. propunatoriu cu conceperea si apoi prezentarea acelu'a in siedinti'a cea mai deaprópe.

§. 65. D. dr. Nemesiu aduce inainte, ca dupace comisiunea bugetaria e insarcinata si cu elaborarea unui computu preliminaru pentru spesele edarei foiei asociat., spre a se poté orientá in ast'a afacere, are lipsa neincungiurata, de a se informá celu pucinu despre spesele avute pana acum cu edarea foiei asociat.; deci propune, cá Dlu secret. I. alu asociat. cá redactoriu alu foiei se se poftésca a impartasi comitetului catu mai curendu unu computu despre spesele avute cu edarea foiei asociat. in decursulu de unu diumatate de anu.

Conclusu. Comitet. primesce propunerea D. dr. Nemesiu singuru numai cu aceea modificatiune, ca D. secret. I. se se poftésca a aterne incóce unu computu aprosimativu despre

spesele edariei foiei asociat. nu pre unu diumatate de anu, ci pre totu tempulu dela 1. Ian. a. c. pana la viitori'a adunare gener. a asociatiunei.

§. 66. Se raportéza despre cartile daruite in favórea bibliotecei asoc. si anume:

a) Prin D. secret. I. G. Baritiu s'a trimesu cá daruite urmatoriele carti:

1. Buletinulu instructiunei publice din Romani'a unu esemplariu.

2. Actele societatiei Transilvani'a din Bucuresci cartea I. si II. in cate doue (2) esempl.

b) Indreptariu pentru lucrurile pregatitorie la introducerea cartii fundarie daruitu de D. asesoriu I. Popu in unu esempl.

c) D. profes. I. Popescu a daruitu unu esempl. din opulu seu intitulatu: Compendiu de pedagogia.

d) S'a mai trimesu unu esemplariu din anuariulu generale alu instructiunei publice din Romani'a pre a. scol. 1864—65.

Conclusu. Se iea spre scientia, si d-loru daruitori li se esprima multiamita protocolarmente.

Fiendu tempulu cam inaintatu, si obiectele pertractande ne fiendu inca tóte superate, se decide amanarea acestei siedintie pre diu'a urmatoria, adeca pre 10. Iuniu la 11 óre in. de amiadi.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

I. Hannia mp.,
vice-presiedinte.

Ad Nr. 161. 1868.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asociat. dela siedinti'a comit. asociat. din 12. Maiu
pana la siedinti'a aceluia din 9. Iuniu c. n. a. c.

1) Dela D. parochu in Bistr'a Augustinu Coltoru tacs'a de m. ord. pre an. tr. 186 ⁶ / ₇	5 fr.
2) Dela D. prot. I. V. Rusu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186 ⁷ / ₈ s'au primitu	5 "
3) Dela D. c. r. capit. in pens. Const. Stezariu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186 ⁷ / ₈	5 "
	<hr/> Sum'a 15 fr.

Sibiu, in 10. Iuniu c. n. 1868.

Dela secretariatulu asociat. trans.